

€ 3,00

december 2010

Word abonnee van Doorbraak zie achterpagina!

Reframe rechts: het eigen verhaal als tegenstrategie voor buitenparlementair links

De politieke invloed die rechtse partijen als de VVD, het CDA en de PVV momenteel genieten, is geenszins beperkt tot hun parlementaire macht als (gedoog)partners in het Bruine minderheidskabinet. Politieke macht bestaat immers bij lange na niet uitsluitend uit de directe parlementaire invloed van een partij, maar bijvoorbeeld evengoed uit de bijdrage die men aan het dominante politieke discours weet te leveren. De narratieve machtsbasis van rechts is groter dan ooit tevoren. Dat wil zeggen: rechts bepaalt de manier waarop wij over politiek denken en praten, rechts bepaalt de manier waarop wij onszelf politiek begrijpen, rechts dicteert ons politieke verhaal. Een verdere politieke groei van rechts is mede daarom vooralsnog onvermijdelijk en onstuitbaar - paradoxaal genoeg juist in een crisistijd waarin groeiende armoede en onzekerheid, maatschappelijke spanning en sociale afbraak vrijwel volledig te wijten zijn aan een door rechts gevestigde politieke cultuur. Wil de linkse beweging het tij keren, dan moet ze zich dus inspannen om juist op dit gebied van het dominante politieke discours vooruitgang te boeken. De organisatie op links staat of valt met de mogelijkheid een alternatieve narratieve machtsbasis te creëren. Het wordt, met andere woorden, hoog tijd dat wij het politieke debat gaan reframe.

Het komt misschien een beetje clichématig over, maar het dient nogmaals benadrukt te worden: links heeft op dit moment niet of nauwelijks een goed verhaal te vertellen. Veel linkse partijen en organisaties proberen dat probleem krampachtig het hoofd te bieden door zowel retorisch als inhoudelijk een beweging naar rechts te maken, met uitsluitend een groeiende politieke invloed voor rechts tot gevolg. De linkse inname van tweedehands rechtse standpunten wordt namelijk niet alleen gezien als een bevestiging van wat rechts al jaren bepleitte, maar het bestempelt ook het failliet van linkse parlementaire partijen die zich uit angst om stemmers te verliezen steeds verder verstrikken in het net van rechtse waarden en een bekrompen nationalistisch vocabulaire. De buiten- of

anti-parlementaire linkse bewegingen zien dat niet geheel ten onrechte als een uitgelezen kans om de op links gecreëerde ruimte op volledig eigen wijze her in te richten. Het is geen toeval dat radicaal-linkse bewegingen als Doorbraak en andere in het organiseren van onderop juist nu een reëel alternatief voor de Haagse sores zien. Willen wij als buitenparlementaire organisatie van onderop een links alternatief vormgeven dat daadwerkelijk bij deze tijd past, dan dienen wij ons niet alleen tot het experiment met alternatieve organisatiestructuren en -methoden te beperken, maar zullen we ook juist dáár een alternatief moeten bieden waar parlementair links stelselmatig een gat laat vallen.

► ► ► Vervolg op pagina 11

Frontex zet vliegende brigade in

De Griekse regering is in rep en roer. Het land zou namelijk “overspoeld” worden door vluchtelingen die via Turkije de landgrens proberen over te steken. Daarop zette Frontex, het Europese agentschap ter bewaking van de buitengrenzen, voor de eerste keer in haar bestaan het Rapid Border Intervention Team (RABIT) in. Aan dat team doen ook Nederlandse marechaussees mee. Het ter plekke weren van vluchtelingen leidt tot schending van de mensenrechten.

Tot enkele jaren geleden werd die grens streng bewaakt door het Griekse leger, mede vanwege de gespannen relatie met Turkije. Het gebied was zwaar gemilitariseerd en lag vol mijnen. Het leger schoot er met scherp op vluchtelingen en migranten, die zich daar dan ook maar mondjesmaat waagden. Onder druk van Europa bemoeit het Griekse leger zich de laatste jaren nog maar nauwelijks met het weren van migranten. Die taak ligt nu in de handen van grenspolitie. Door een strengere grensbewaking in Spanje, Italië en Malta pogen veel vluchtelingen en migranten tegenwoordig via de Grieks-Turkse landgrens een veilig heenkomen in Europa te vinden. De Griekse regering luidde daarover eind oktober 2010 de noodklok bij Frontex,¹ en veel media kwamen daarop met angstverhalen over “het gat van Europa”, compleet met landkaarten met pijlen, alsof het om invallende vijandelijke legers ging.² Frontex zond begin november een RABIT-interventieteam met 175 grensbewakers. Het team moet de Griekse grensbewakers ondersteuning gaan bieden en is voornamelijk gestationeerd bij de Evros-rivier die beide landen scheidt.

Het Frontex-detachement bestaat uit grensbewakers uit zowat alle EU-lidstaten, aangevuld met bewakers uit landen als IJsland en Noorwegen. Nederland draagt bij met 15 marechaussees. De betrokken landen hebben voor de missie ook technisch materiaal geleverd, zoals een helikopter, bussen, patrouille-auto's, mobiele kantoorruimten en “lichaamswarmte-zoekende” vrachtwagens die mensen in het donker kunnen detecteren. Het RABIT-team wordt ingezet voor dag- en nachtsurveillances, en is bevoegd om migranten te onderscheppen, te ondervragen, en terug naar Turkije te sturen of op te sluiten in detentiekampen in Griekenland zelf. RABIT-teams hebben ook toestemming om Griekse databases te raadplegen. De Frontex-troepen dragen uniformen en armbanden met daarop de logo's van de EU, en van Frontex zelf. Ook dragen ze wapens en mogen ze “indien noodzakelijk” geweld gebruiken. De missie duurt in ieder geval twee maanden en moet een rem zetten op de “instroom” van migranten in dat gebied.

HETZE

Ondanks de alarmerende verhalen van de Griekse en andere Europese overheden over de grote toestroom van vluchtelingen, blijkt er in de praktijk weinig aan de hand. Er is veeleer sprake van een hetze tegen vluchtelingen die maar al te gretig opgepakt wordt door de media. Want wat zijn de feiten? In de eerste zes maanden van 2010 kwamen zo'n 30 duizend vluchtelingen en migranten “illegaal” Griekenland binnen via de landgrens met Turkije, terwijl dat er in heel 2009 nog 48 duizend waren.

► ► ► Vervolg op pagina 2

> Zonder Papieren#

Stil in een kil land

Hij zat schuchter en ineengedoken aan tafel. Hij sprak geen Nederlands, want hij was nog maar een paar maanden geleden naar Nederland gevlucht. Daarom was er een vertaalster bij hem, net als hij zonder verblijfsrecht. “De ene illegaal moet de andere helpen in dit land vol racisme en uitsluiting”, dacht ik grimmig. Ik ken de tolk al jaren. Zij is ook gevlucht uit het land van de verlegen man. Ze is ook afgewezen door de IND. Ze leeft al jaren in de illegaliteit en kan met moeite haar hoofd boven water houden. Ik legde de man uit dat voor een nieuwe asielaanvraag nieuwe bewijzen broodnodig waren. Anders zou die aanvraag alleen maar gevaarlijk zijn. Dan zou hij snel weer worden afgewezen en misschien zelfs wel meteen worden opgesloten. Ik probeerde hem aan het praten te krijgen om te ontdekken of zijn vluchtverhaal misschien toch anders was dan wat de IND-ambtenaren daar op papier van hadden gemaakt. Maar hij kon, wilde of durfde nauwelijks iets te zeggen, ondanks de tolk. Ik wist niet goed of hij mij wel genoeg vertrouwde. Toen moest de vertaalster weg. We maakten een afspraak met een ander vertaalster.

Die vrouw was ook een gevluchte landgenoot van hem. Zij had inmiddels wel een verblijfsvergunning. We zaten weer aan tafel. En weer kon de stille man zich niet uiten. “Hij heeft veel meegemaakt”, maakte de vrouw duidelijk. “Dat begrijp ik wel. Zo was ik ook, vroeger, toen ik pas was gevlucht. Het is ook een hele schok: vluchten en dan weten dat je nooit meer zult terugkeren naar je eigen land. Ik ben al lang in Nederland, maar als ik denk aan mijn land, aan het landschap daar...” Ze begon te huilen. “Heimwee, waarschijnlijk”, flitste door mijn hoofd. Ik keek naar de man en zag dat hij zachtjes zat mee te huilen. Hij had geen woord verstaan van wat ze in het Nederlands tegen mij had gezegd. Maar hij leefde met haar mee. Hij voelde haar verdriet. Soms is taal niet zo belangrijk.

Gaandeweg het gesprek raakte ik er steeds meer van overtuigd dat de man flink was getraumatiseerd. Omdat hij zwaar was mishandeld, omdat hij in eigen land ook al jarenlang ondergedoken had gezeten, omdat alle ellende te veel voor hem was geworden. De IND-ambtenaren hadden dat vanzelfsprekend niet waargenomen of niet willen waarnemen. Een vluchteling die niet veel zegt, die kun je makkelijk afwijzen. Dan moet je niet gaan proberen om hem aan het praten te krijgen. Want wie weet: dan moet je straks misschien wel een verblijfsvergunning gaan geven. Dat wil je natuurlijk liever niet, als je bij de IND werkt. En dat wil je baas zeker niet.

De vertaalster en ik besloten om de man naar een huisarts te sturen, zodat hij kan worden doorverwezen naar een betrokken therapeut die hem aan het praten kan krijgen. Hopelijk komt dan ooit het verhaal van de man echt los, zijn hele achtergrond, met alle verschrikkingen die hij heeft meegemaakt. Misschien komt dan een tweede asielaanvraag in zicht, met nieuwe bewijzen. Hij heeft nog een lange en donkere weg te gaan, in een kil en koud land dat zoveel vluchtelingen vernedert en klein heeft gekregen.

Harry Westerink

Frontex zet vliegende brigade in

FOTO: GREGOR EQUITZ

► ► ► Vervolg van voorpagina

Tegelijkertijd echter is de overzeese migratiestroom richting Griekenland fors afgenomen, mede door de verscherpte zeecontroles. Kwamen er in de eerste helft van 2009 nog 15 duizend vluchtelingen en migranten over de zee naar Griekenland, dit jaar zijn dat er nog maar 5 duizend. De Griekse immigratiestroom is dus simpelweg verschoven van zee naar land, maar blijft grosso modo gelijk. Veel vluchtelingen en migranten zijn overigens slechts op doorreis naar andere Europese landen. Op Europese schaal bezien is er dus helemaal geen reden tot extra zorg, voor de beleidsmakers althans. De laatste decennia werpt Fort Europa namelijk haar vruchten af. Zo werden er in 1992, toen de EU nog maar 12 lidstaten telde, 550 duizend asielaanvragen geregistreerd. In 2009, toen de EU alweer 27 lidstaten telde, lag het aantal asielaanvragen nog maar net boven de 200 duizend. Ook daalt het aantal onderschepte ongewenste vluchtelingen en migranten scherp. In 2009 werden er langs de Europese buitengrenzen 106 duizend onderschept, zo blijkt uit cijfers van Frontex, en dat is een derde minder dan in 2008. De geringere toestroom is te verklaren door de recessie in Europa en de strengere bewaking van de buitengrenzen, zowel ter land, ter zee als in de lucht.

Toch proberen verhoudingsgewijs meer migranten Europa binnen te komen via de relatief slecht bewaakte landgrens bij Griekenland. Dat wordt mede in de hand gewerkt doordat Griekenland vanwege de slechte verhouding met Turkije nauwelijks in staat is om met dat land overeenkomsten af te sluiten over een gezamenlijke grensbewaking en het terugsturen van onderschepte vluchtelingen. Landen als Spanje

en Italië hebben dat ‘beter’ geregeld. Zo heeft Spanje in ruil voor financiële steun het recht bedongen om vluchtelingen en migranten te mogen onderscheppen in de territoriale wateren van Senegal en Mauritanië om ze daarop direct terug te mogen sturen. En Italië heeft met Libië een financieel akkoord bereikt waardoor het ook onderschepte vluchtelingen en migranten linea recta terug mag sturen. Deze schandalige praktijken worden fel bekritiseerd door allerlei mensenrechtenorganisaties, omdat de vluchtelingen zo bij voorbaat al geen kans krijgen om asiel aan te vragen. Daarbij staan landen als Libië bekend om hun mensenrechtenschendingen, zeker waar het de rechten van teruggestuurde vluchtelingen en migranten betreft.

POLITIEGEWELD

Ook de Griekse missie van Frontex leidt tot grote bezorgdheid bij mensenrechtenclubs. Zo vreest zelfs het VN-vluchtelingenorgaan UNHCR dat de missie het recht op asiel ondergraaft. In de praktijk blijkt dat allang te gebeuren. De meeste vluchtelingen en migranten die door Frontex worden onderschept, zijn volgens de organisatie namelijk afkomstig uit landen als Afghanistan, Pakistan, Irak en Somalië. En dat zijn zoals bekend niet de meest populaire vakantielanden. De aan de Griekse grens onderschepte vluchtelingen en migranten worden ofwel direct teruggestuurd naar de Turkse oevers van de Evros ofwel opgesloten in overvolle Griekse vluchtelingengevangnissen. De vluchtelingen en migranten in de gevangnissen krijgen geen toegang tot een asielprocedure en er zijn veel meldingen van politiegeweld. De VN noemen de omstandigheden in die gevangnissen “catastrofaal”, “inhumaan”, “vernederend” en “ijzingwekkend”.

Frontex speelde tot nu toe vooral een coördinerende rol tussen de bestaande grenswachten van de EU-staten, maar wordt op korte termijn versterkt en zal dan ook eigen materiaal krijgen, zoals boten en vliegtuigen. Dat wordt mogelijk gemaakt door een nieuwe Europese verordening. Hoog op de verlanglijst van Frontex staan de zogenaamde drones, oftewel Unmanned Aerial Vehicles (UAV’s). Hoewel deze onbemande verkenningsvliegtuigen specifiek ontwikkeld zijn voor oorlogssituaties en al uitvoerig gebruikt zijn in onder meer Afghanistan, Pakistan en Palestina, kunnen ze volgens Frontex ook gebruikt worden om vluchtelingen op te sporen. Zo kunnen de drones vluchtelingenboten langer in de gaten houden dan het materiaal waarover de kustwachten momenteel beschikken. In juni 2010 organiseerde Frontex in Spanje nog een speciale top over de inzet van drones. Op die top waren naast allerlei overheidsorganisaties ook wapenproducenten aanwezig die presentaties over de onbemande vliegtuigen gaven. Ook in andere fora overlegt Frontex met wapenproducenten over de drones. De inzet van drones zal leiden tot een verdere militarisering van de Europese grensbewaking en de daarmee gepaard gaande afkalving van de mensenrechten. Nu al worden prikkeldraad, marineschepen, infrarood-camera’s, radarsystemen, bemande vliegtuigen en satellieten gebruikt in de strijd tegen de vluchtelingen en migranten. Bij die strijd vallen jaarlijks honderden tot duizenden doden.³ En dat zou grote zorgen moeten baren.

Gerrit de Wit

Noot:

1. “Frontex jaagt vluchtelingen de dood in”, Gerrit de Wit, 1 mei 2009, www.doorbraak.eu.
2. <http://nos.nl/video/193733-eu-stuurt-grenswachters-naar-griekenland.html>
3. “De dodenlijst van Fort Europa”, Gerrit de Wit, Fabel-krant 97/98, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.

Kapitalisme, crisis en klassenstrijd

De crisis is een bepalende factor in de huidige - en komende - politieke strijd. Daarom is het verheugend dat Doorbraak de discussie over de crisis aan de hand van de tekst “Doorbraak en de crisis” ook met anderen wil voeren. En zoals we dat van Doorbraak gewend zijn, gebeurt dat op een vriendschappelijke, open en ondogmatische manier. Vandaar dat ik graag een bijdrage aan de discussie wil leveren.

Ook wij van Grenzeloos hebben de afgelopen tijd in ons blad en op onze website relatief veel gepubliceerd over de crisis. Een deel daarvan is samengebracht in de brochure “Het krediet verloren”. Onze uitgangspunten lopen parallel aan die van Doorbraak: zowel Doorbraak als Grenzeloos richten zich tegen het kapitalisme als zodanig: beide onderkennen we dat er niet alleen van een economische crisis sprake is, maar ook van een daarmee samenhangende voedselcrisis, energiecrisis en ecologische crisis. En beide streven we er naar om het verzet te stimuleren om tot radicale veranderingen te komen.²

In de analyse van de crises zijn er ook duidelijke verschillen. Dat is niet verwonderlijk, want onze twee organisaties kennen een andere geschiedenis, staan in een andere traditie, en hanteren soms ook een andere terminologie. Hoe groot en hoe relevant die verschillen werkelijk zijn, moet in de verdere discussie blijken. In deze discussiebijdrage zal ik me beperken tot een aantal kernpunten: kapitalisme, crisis en klassenstrijd.

KAPITALISME

Wat verstaan wij anti-kapitalisten nu precies onder kapitalisme? In de Doorbraak-tekst worden er een aantal dingen over gezegd: dat het een systeem is dat draait om enerzijds winststreven en privébezit van productiemiddelen, en anderzijds de disciplinerende en noodgedwongen loonarbeid van de onderklasse; een systeem van uitbuiting, gebaseerd op onderdrukking. Er wordt opgemerkt dat kapitalisme geen abstract systeem is, maar een stelsel van machtsverhoudingen tussen mensen onderling, een stelsel dat dagelijks gereproduceerd wordt. In stelling drie wordt geschreven dat de basis van het kapitalisme wordt gevormd door noodgedwongen onderlinge strijd op de arbeidsmarkt en voortdurende concurrentiestrijd tussen kapitaalbezitters, maar vooral door de machtsrelaties tussen aan de ene kant de bazen en overheden die altijd meer en goedkopere arbeidskracht uit de wereldwijde onderklasse willen persen, en aan de andere kant die onderklasse die daar niet als vanzelfsprekend aan wil mee werken.

Dat lijkt me allemaal juist en belangrijk, maar volgens mij ontbreekt er een voor een discussie over de crisis essentieel element. Het kapitalisme is een maatschappijvorm waarin de kapitalistische productie dominant is. Het essentiële verschil tussen kapitalistische en niet-kapitalistische productie is dat het bij kapitalistische productie gaat om het produceren van goederen voor een markt, het produceren van goederen als ruilwaren. Het gaat in het kapitalisme niet om het nut van de goederen, maar om wat ze op de markt aan winst kunnen opleveren. Een goed ondernemer in het kapitalisme is een ondernemer die een goede winst weet te maken, of dat nu is met het maken van nuttige of volstrekt overbodige of destructieve producten.

Daaruit volgt dat in het kapitalisme afzonderlijke ondernemingen door de onderlinge concurrentie gedwongen zijn steeds meer kapitaal te verzamelen, op steeds grotere schaal te produceren, een steeds groter deel van de markt te veroveren. Daarom kent het kapitalisme een voortdurende groeiwang. Er moeten nieuwe markten veroverd worden, meer producten gemaakt worden die steeds sneller vervangen moeten worden en steeds goedkoper geproduceerd. Het gevolg is uitbuiting van arbeidskrachten, een steeds grotere verspilling, uitputting van de natuurlijke hulpbronnen en vernietiging van het milieu. Daarom is er niet alleen sprake van een economische crisis, maar ook van een voedselcrisis, een energiecrisis en een ecologische crisis die allemaal samenhangen met de kapitalistische manier van produceren.

CRISIS

Dat brengt mij bij het tweede punt: de economische crisis. De economische crisis is uiteindelijk niets anders dan het (periodiek) vastlopen van het kapitalistische productiesysteem. Na een dieptepunt van een vorige crisis, waarin een deel van de productiecapaciteit werd vernietigd (bedrijven gesloten, arbeidskrachten ontslagen) en de lonen drastisch verlaagd, komt er een nieuwe periode van opgang: de winsten groeien weer, de investeringen nemen toe en de werkgelegenheid trekt aan. Tot op een gegeven moment de top is bereikt en er structureel meer geproduceerd wordt dan de markt kan opnemen. De markt, de koopkrachtige vraag, die staat centraal. Een economische crisis in het kapitalisme is dan ook een crisis van overproductie. Er is meer geproduceerd dan men op de markt kwijt kan.

Dat is volgens mij heel in het kort het mechanisme van de kapitalistische cyclus. Er zijn allerlei methoden en mechanismen die het uitbreken van een crisis kunnen uitstellen (en daarmee de diepte ervan versterken) en die tijdens de crisis de diepte en de duur ervan beïnvloeden, maar dat neemt niet weg dat de crisis op zich, of het cyclische verloop van het kapitalisme, voortkomt uit het wezen van het kapitalisme zelf. Bij de huidige crisis speelt de relatie tussen de financiële sector (de kredietcrisis) en ‘de echte economie’ een belangrijke rol.³

Een benadering die de klassenstrijd ziet als een van de oorzaken van de crisis, zoals in de Doorbraak-tekst geschetst wordt, lijkt mij dan ook problematisch. Natuurlijk is er een sterke samenhang en wisselwerking tussen de klassenstrijd en de economie, maar dat betekent niet dat de klassenstrijd ook een van de oorzaken is van de crisis. Veelal is het omgekeerde het geval. Een economische crisis leidt vaak (maar niet altijd) tot een verscherping van de klassenstrijd. Een formulering als: “Crises bieden de machthebbers

de kans en de optimale smoes om de economie en de maatschappij in één klap radicaal te hervormen via bezuinigingen en herstructureringen”, is mijns inziens onjuist. Machthebbers hebben geen smoezen nodig om de door hen gewenste veranderingen door te voeren. Wat ze nodig hebben zijn krachtsverhoudingen die dat mogelijk maken. Ook de afgelopen decennia zijn heel belangrijke structurele hervormingen doorgevoerd, die er op gericht waren de winsten in stand te houden en zo mogelijk te verhogen.

De economische crisis is ook voor kapitaalbezitters een gegeven, een vervelend gegeven zelfs, dat er toe leidt dat ze de kans lopen grote verliezen te lijden. Door de crisis zijn ze als het ware gedwongen om vergaande maatregelen te nemen om hun winsten en hun hele systeem van winst maken in stand te houden. Die maatregelen dragen risico's in zich omdat ze verzet op kunnen roepen. In tijden van crisis moeten de kapitaalbezitters en hun politieke vertegenwoordigers die risico's wel nemen. En daar liggen ook kansen voor links.

KLASSENSTRIJD

Dat brengt me op het derde begrip: klassenstrijd. Het begrip klassenstrijd veronderstelt dat de maatschappij onderverdeeld is in verschillende klassen: sociale groepen die een verschillende verhouding hebben tot de productiemiddelen. Bezitters van productiemiddelen (ondernemers, kapitalisten of hoe je ze ook wilt noemen), mensen die geen productiemiddelen bezitten en dus gedwongen zijn hun arbeidskracht te verkopen aan hen die dat wel hebben (arbeiders, het proletariaat) en allerlei groepen daartussen en daarnaast die wel over eigen productiemiddelen beschikken, maar niet in voldoende mate om een groter aantal anderen als arbeider in dienst te nemen.

In het kapitalisme zijn twee klassen bepalend: de bezitters van productiemiddelen en degenen die moeten leven van het verkopen van hun arbeidskracht. Ik ben het helemaal met Peter Storm eens dat het nuttig is om die laatste groep als arbeidersklasse te omschrijven omdat dat ook verwijst naar de potentiële machtspositie van deze groep. De - uit de burgerlijke sociologie afkomstige - term ‘middenklasse’ voor beter betaalde loonarbeiders is misleidend. Als puntje bij paaltje komt, zijn zij net zo afhankelijk van de grillen van het kapitaal als de slechter betaalde delen van de arbeidersklasse.

Het begrip klassenstrijd veronderstelt niet alleen dat er verschillende klassen zijn, maar ook dat deze verschillende (tegenovergestelde) belangen hebben, en dat ze daar strijd over voeren. Ieder cao-conflict, waarbij werknemers iets meer van de koek eisen ten koste van de bedrijfswinsten, is een stukje klassenstrijd. Ook als die arbeiders ten opzichte van andere ‘proletariërs’ misschien al redelijk goed af zijn. Het zijn niet altijd de meest onderdrukte en uitgebuite groepen die het eerste of het felste in verzet komen. De relatie tussen de verschillende groepen binnen de arbeidersklasse en hun strijdbaarheid is complex. Vaak zijn het goed geschoolde en relatief bevoorrechte delen van de arbeidersklasse die het eerst succesvol tot actie en organisatie komen. In Nederland waren dat de diamantbewerkers. Tegelijkertijd zijn het vaak ook de beter betaalde en geschoolde delen van de arbeidersklasse, mensen die iets te verliezen hebben, die het meest gematigd zijn. Maar juist in tijden van crisis kan die houding omslaan.

Een anti-kapitalistische strategie moet er op gericht zijn de strijd van de hele arbeidersklasse te versterken en te radicaliseren. Natuurlijk ligt onze sympathie meer bij de onderste lagen van de arbeidersklasse - in de tekst ten onrechte de onderklasse genoemd - dan bij beter betaalde delen van de arbeidersklasse. Maar onze analyse van het kapitalisme leidt ertoe dat we de beter betaalde delen ook tot de arbeidersklasse rekenen. En dat heeft praktische consequenties. Het zou bijvoorbeeld best wel eens kunnen dat de ambtenaren de komende tijd de eersten zijn die de strijd met de regering-Rutte aangaan. Als dat zo is, dan zal dat gevecht bepalend zijn voor het verdere verzet tegen de regering. Anti-kapitalisten zullen die strijd van de ambtenaren dan ook met alle kracht moeten steunen en er naar moeten streven daarvan een startpunt voor breder verzet te maken.

Willem Bos

Noten

1. “Doorbraak en de crisis”, Doorbraak, 6 juli 2010, www.doorbraak.eu.
2. “De crises en de oplossingen”, SAP-bestuur, www.grenzeloos.org.
3. “Giftig kapitalisme”, Michel Husson, www.grenzeloos.org

“Geen onderscheid maken tussen werknemers met en zonder papieren”

In juni 2006 is een flink aantal informeel werkende en ongedocumenteerde huishoudelijke werkers (migrant domestic workers) lid van de vakbond geworden om voor hun rechten op te komen en erkenning af te dwingen. Ze begonnen bij Abvakabo FNV, maar stapten begin 2009 over naar de schoonmaaksector van FNV Bondgenoten. Een gesprek met Mari Martens, vakbondsbestuurder in die sector, over de positie van huishoudelijk werkers in zijn bond.

FOTO GREGOR EUTZ

Hoe is de overstap van Abvakabo FNV naar FNV Bondgenoten verlopen?
“De Abvakabo vroeg zich af of de domestic workers niet beter bij ons pasten. Binnen de Abvakabo waren ze als groep geïsoleerd en er werd geen cao voor hen afgesloten. Maar het gaat om sterke en krachtige mensen die zichzelf hebben georganiseerd. We wilden graag met hen te maken hebben en hen onder de schoonmaak-cao brengen. Ik vind het fout om hen apart te zetten en te organiseren rond het ongedocumenteerd zijn. Ik beschouw hen als gewone werknemers. Wij kennen maar twee soorten werknemers: vakbondsleden en niet-vakbondsleden.”

Weet je iets van de problemen die de domestic workers ondervonden bij de Abvakabo?

“De Abvakabo probeerde de domestic workers in het reguliere systeem te stoppen. Maar dat gaat niet, want het zijn mensen die maatschappelijk worden uitgesloten. Ze hebben geen officieel adres en geen bankrekeningnummer. De vakbond zou niet eens de verblijfsadressen van mensen zonder papieren in het eigen registratiesysteem moeten willen hebben, vanwege hun veiligheid. We hebben voor de ongedocumenteerde domestic workers een uniek systeem verzonnen. Ze hebben een pasje met een foto gekregen, en één keer per jaar moeten ze contant hun contributie afrekenen. Wij passen ons aan hen aan. Dat heb je ook te doen, vind ik. Want zij passen zich al voortdurend aan ons aan.”

Ik zie dat de domestic workers bij Bondgenoten beter geïntegreerd zijn dan bij de Abvakabo...

“Nou, ze hebben wel de neiging om Engels te blijven spreken. Ik vind dat ze gewoon Nederlands moeten leren, als ze erbij willen horen. We kunnen niet iedereen taalles geven, maar de kartrekkers van de huishoudelijk werkers wel. Een van hun leiders zit nu bijvoorbeeld in het bestuur van de schoonmaaksector van de vakbond. Dat zijn de door het parlement van schoonmakers gekozen vertegenwoordigers. Wij hanteren geen vaste zetels voor de domestic workers. Ik vind dat er mensen in het parlement en in het bestuur moeten zitten die de vakbond sterk maken. In 2010 lukte het een domestic worker om gekozen te worden. Daar zijn ze dus krachtig genoeg voor. Hun vertegenwoordiger zat vervolgens bij ingewikkelde cao-vergaderingen die in het Nederlands werden gevoerd. Ze begreep er weinig van. Maar dat is een ontwikkeling die ze moet doormaken. Dan leert ze ook steeds meer. Het bestuur van de schoonmaaksector is de plek waar wij vakbondsbestuurders verantwoording afleggen. De huishoudelijk werkers en de schoonmakers zijn daar de baas, samen met anderen. Maar ze moeten nog wel meer inspraak krijgen.”

“Toegang tot de gezondheidszorg is een van de belangrijkste eisen van domestic workers.

En hoe staat het met de toegang tot de gezondheidszorg?

“Toegang tot de gezondheidszorg is een van de belangrijkste eisen van domestic workers. Daar hebben ze ook groot gelijk in. Sinds 1 januari 2010 geldt Europese wetgeving die stelt dat niemand uitgesloten mag worden van zorg. Pas nadat de patiënt zorg is verleend, mag onderzocht worden of en in hoeverre die verzekerd is. Volgens de regels moet een patiënt zonder papieren de medische kosten zelf betalen. Maar wie geen geld heeft, kan een beroep doen op een fonds van de overheid. Dat beheert het College van Zorgverzekeringen. Ziekenhuizen draaien de zaak vaak om. Die willen eerst allerlei gegevens zien voordat ze gaan behandelen. We accepteren niet dat mensen zonder papieren in bureaucratische molens worden gestopt. Dan gaan we actievoeren. Wat wij willen is dat ook mensen zonder papieren zorg krijgen. Daarna een gesprekje over verzekerd zijn en over betalingsmogelijkheden. Daarbij moeten mensen dan zelf beslissen of ze de zorg kunnen betalen. Een dokter moet alle zieke mensen helpen. Dat heeft hij gezworen. Als hij dat niet doet, dan handelt hij in strijd met zijn afgelegde eed. Maar in de praktijk blijken patiënten zonder papieren in ziekenhuizen eerst langs de financiële administratie te moeten. Dat werkt belemmerend.”

Is het ongedocumenteerd zijn geen thema meer bij Bondgenoten?

“Iedereen, elke werknemer, heeft het recht om zich te organiseren, waar ook ter wereld. Dat zou voor elke vakbond moeten gelden en dat is ook in verdragen van de International Labour Organisation (ILO) vastgelegd. Als een vakbond weigert om de belangen van ongedocumenteerde werknemers te behartigen, dan mag men zich niet eens vakbond noemen, vind ik. Natuurlijk speelt het onderscheid tussen ‘legale’ en ‘illegale’ werknemers ook bij ons in de bond. Maar dat sentiment moet eruit. Een werknemer is een werknemer, niet meer en niet minder. De domestic workers hebben binnen de bond contacten met allerlei groepen. Ze gaan zich presenteren in de bondsraad. Ze worden bekender. Volgens het officiële bondsbeleid moeten domestic workers een werkvergunning krijgen. De steun daarvoor neemt toe binnen de bond.”

Aan de succesvolle staking van de schoonmakers deden ook wat domestic workers mee, maar ze maken toch nog geen deel uit van de cao?

“Jawel hoor, dat is geregeld. Er is nu bepaald dat mensen die in privé-huishoudens schoonmaken, ook onder de cao vallen. Maar de werkgevers van die domestic workers, de particulieren thuis, zijn geen lid van een werkgeversvereniging. Ze weten amper van het bestaan van de cao. Als die overeenkomst algemeen verbindend wordt verklaard, dan krijgt die de status van wet. Dan moeten die privé-huishoudens hem ook toepassen. Maar dat blijft een theoretische kwestie. Belasting afdragen is in geval van ongedocumenteerden niet mogelijk, want dat mag niet van de overheid. Maar we verwachten van die huishoudens wel dat ze de domestic workers het cao-loon uitbetalen, vrije dagen geven en doorbetalen bij ziekte. Dat moeten de domestic workers zelf afdwingen bij hun werkgever. Ik droom ervan dat op een dag alle werkgevers die een ongedocumenteerde domestic worker in dienst hebben, hen in overeenstemming met de cao zullen behandelen. Dat is nog ver weg, maar als we dat willen, dan kan het. Als domestic workers zoveel mogelijk collega’s mobiliseren en als die allemaal lid van de bond worden, dan kunnen we een staking beginnen. Dan ontstaat er grote paniek onder de werkgevers. Wie maakt dan nog hun huizen schoon, wie brengt dan hun kinderen naar school, wie laat dan de hond uit? Een staking van een of twee dagen valt nog uit te houden, maar als het langer gaat duren, dan gaan er flinke problemen ontstaan.”

Weghalen uit de illegaliteit, legaliseren, ervoor zorgen dat ze niet meer uitgebuit kunnen worden

“Maar het liefst willen we een officiële vereniging van werkgevers en ongedocumenteerde domestic workers die samen tot overeenstemming komen. Dat is ook nog een droom, maar we gaan daar wel aan werken. Uiteindelijk is het de beste weg dat de domestic workers wordt toegestaan om hier te blijven, want dan kunnen ze bij een schoonmaakbedrijf gaan werken. Dat is ook beter voor de particulieren, want doorbetalen bij ziekte en vakantie zit dan in het uurtarief. Dus als de huishoudelijke werker dan ziek is, dan komt er een ander. Weghalen uit de illegaliteit, legaliseren, ervoor zorgen dat ze niet meer uitgebuit kunnen worden, dat kan als de domestic workers in een bedrijf werken dat de cao moet toepassen. De domestic workers zelf moeten maar lid worden van de vakbond om dat te laten controleren. Dat is de enige manier.”

Als je een dag niet kunt werken, dan val je terug in armoede

En de witte werksterregeling...

“Die is aan bureaucratie gestorven. Volgens politici moeten mensen met een crimineel verleden of met een bijstandsuitkering schoonmaakwerk doen. Maar werkgevers streven naar een vertrouwensband met hun domestic worker. De overheid probeert het nu met subsidiestromen te regelen. Regeltje zus, regeltje zo. Daar moeten ze mee ophouden, vind ik. Ze willen dienstverlening per opdracht, een soort van zelfstandige. Zo jaag je het werk de illegaliteit in. Op dit moment zijn de domestic workers al zelfstandig, want ze onderhandelen zelf over hun loon. Wij gaan hen wel helpen om daar meer geld voor te vragen. Want als je maar een tientje per uur mag vragen, dan ben je weinig zelfstandig. In dat loon zit geen pensioen doorberekend, geen opbouw om jou door te betalen als je ziek bent, geen ziekte- of arbeidsongeschiktheidsverzekering. Het gaat goed zolang je werkt, maar als je een dag niet kunt werken, dan val je terug in armoede. De werkgevers willen dat ook niet, want dit soort concurrentie bedreigt hun positie op de markt. Wij hebben daar hetzelfde standpunt over, behalve dan over werkvergunningen. Maar dat komt ook nog wel.”

Wat zou dan een goede weg kunnen zijn?

“Wat ze zouden moeten doen? Legaliseren en de dienstverlening aan particulieren aftrekbaar maken van de belasting. Dan zit je ongeveer op het uurtarief dat nu ook gerekend wordt, en dan betaalt de domestic worker gewoon belasting. Dat zou uiteindelijk wel eens voordelig kunnen zijn voor de samenleving. De werkgevers, de tweeverdieners, moeten natuurlijk de mogelijkheid hebben om te werken. Dat is goed voor Nederland.”

“Binnen de ILO probeert men om de rare regels rond huishoudelijke arbeid te schrappen. Ik hoop dat het lukt. De werkgeversorganisatie OSB heeft hetzelfde standpunt als wij. Als het lukt en er komt een verdrag, dan moet Nederland beslissen om dat te ratificeren. Dat doet men altijd. En anders gaan we actie voeren, samen met de schoonmakers. Dat vind ik het leukste werk van allemaal!”

Sylvia Günther

De criminalisering van illegalen is allang beleid en wet

Op pagina 21 van het regeerakkoord van Bruin I staat het ondubbelzinnig: “Illegaal verblijf wordt strafbaar”. De humanitaire organisaties Kerk in Actie¹ en INLIA² reageerden daarop door meteen een petitie tegen die strafbaarstelling te lanceren, overigens zonder de fundamenteën van het beleid aan de kaak te stellen. Maar in de praktijk zijn er al veel regels die illegaliteit min of meer strafbaar stellen. Is het protest dus niet te beperkt?

Het plan van Bruin I is verre van nieuw. De toenmalige VVD-minister van Vreemdelingenzaken en Integratie Rita Verdonk onderzocht in 2004 al de haalbaarheid van strafbaarstelling van illegaal verblijf. Zij kwam tot de conclusie dat er te weinig celcapaciteit was, en dat het een te grote druk zou leggen op het toch al overbelaste strafrechtstelsel. In 2007 pleitte het toenmalige VVD-Kamerlid Henk Kamp opnieuw voor strafbaarstelling in zijn nota “Immigratie en Integratie”. En in 2008 deed de PVV dat in een motie nog eens over. Staatssecretaris van Justitie Neelke Doornik van het kabinet-Balkenende IV wees echter alle moties van de hand, want strafbaarstelling zou “illegalen in het strafstelsel brengen en de cellen bevolken, terwijl mijn inzet is dat eerst geprobeerd wordt om hen uit te zetten”. Blijkbaar denkt de huidige minister van Immigratie en Asiel Gerretz daar nu dus anders over.

In meerdere Europese landen valt illegaal verblijf al onder de strafwet, bijvoorbeeld in Duitsland en Italië. Maar ook in Frankrijk, waar de sans papiers-beweging toch vrij groot is. Zelfs het helpen van illegalen is in Frankrijk strafbaar, en in havenstad Calais³ durven inwoners nauwelijks de op straat levende migranten en vluchtelingen te helpen buiten de gevestigde hulporganisaties om. Ze worden dan namelijk lastiggevallen en thuis opgezocht door de politie.

VERBANNING

In Nederland is illegaal verblijf in het algemeen weliswaar formeel niet strafbaar gesteld, maar in de praktijk is er wel degelijk al een heleboel wetgeving die het illegale bestaan criminaliseert en illegalen straft voor hun aanwezigheid. Het meest bekend is vreemdelingendetentie. Dat is formeel weliswaar geen straf, maar het wordt natuurlijk wel als zodanig ervaren. Illegalen worden immers maandenlang opgesloten in een detentiecentrum, wat een ander woord is voor gevangenis. Daar heerst een strafrechtelijk regime en “de detentiecentra hebben nog steeds de uitstraling van gevangenschappen”, aldus Amnesty International in haar onlangs verschenen rapport.⁴

De criminalisering van illegalen is voor een deel ook wel strafrechtelijk vastgelegd. Binnen het vreemdelingenbeleid bestaat de verplichting voor illegalen om zich te melden bij de korpschef van de regio waar ze verblijven. Niet melden levert een strafbaar feit op waar men 6 maanden gevangenisstraf voor kan krijgen. En er is meer. In 2007 startte er een pilotproject waarbij in 3 regio’s sneller ongewenstverklaringen worden afgegeven. Een ongewenst verklaarde⁵ illegaal is al strafbaar als hij één voet op Nederlandse bodem zet. Dit moderne equivalent van de middeleeuwse verbanning kan tot 10 jaar aanhouden. En het gaat bij ongewenstverklaringen zeker niet alleen om “grote criminelen”. Op internet zijn schrijnende verhalen te lezen over uiteengerukte gezinnen. “Ben vandaag jarig. 36 geworden, zegt in feite niets voor mij. Ik leef met mijn kinderen alleen. Ik vraag me af of zo’n huwelijk überhaupt wel bestaat. Want 6,5 jaar moeten we nog wachten, voordat de ongewenstverklaring van mijn man opgeheven wordt.”

Bij het pilotproject wordt een illegaal de eerste keer dat hij wordt ontdekt door de vreemdelingenpolitie geregistreerd. De tweede keer wordt hij ongewenst verklaard en de derde keer wordt hij dan vervolgd voor het nog steeds in Nederland zijn. Dat kan een gevangenisstraf van een half jaar opleveren. Bovendien worden illegalen na het uitzitten van hun straf vaak direct in vreemdelingendetentie gestopt. En daar kunnen ze volgens de Europese regelgeving nog weer eens maximaal achttien maanden vastgehouden worden. Overigens zijn ze dan vaak na die eerste twee ontdekkingen ook al in vreemdelingendetentie beland. De illegalen blijven zo dus ronddraaien in een carrousel van gevangenschap, ongeacht de reden waarom ze illegaal in Nederland verblijven. In een brief aan de Tweede Kamer van oktober 2010 kondigde de minister van Justitie aan de pilot naar het hele land uit te gaan breiden. Daarmee kunnen illegalen na een simpele verkeersovertreding zo’n 10 jaar worden uitgesloten van elk perspectief.

In de EU bestaat een soortgelijke maatregel. In de in 2008 aangenomen terugkeerrichtlijn staat een omstrede “re-entry ban” waarmee vluchtelingen en migranten die illegaal in Europa worden aangetroffen en worden uitgezet, voor 5 jaar de toegang tot heel Europa kan worden ontzegd. Europese regels werken ook direct in Nederland, dus de re-entry ban is ook hier van toepassing.

REAGUURDERS

De aangekondigde wet “eens illegaal, altijd illegaal”⁶ stelt illegaal verblijf weliswaar niet strafbaar, maar zorgt er wel voor dat ontdekte illegalen vervolgens nooit meer legaal kunnen worden. Balkenende IV wilde deze gewraakte wet al invoeren, maar door hevige protesten van humanitaire organisaties moest de toenmalige minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin de scherpe kantjes⁷ ervan afhaken. In het huidige regeerakkoord komt de voorgestelde wet niet alleen terug, maar staan er juist minder uitzonderingsgronden in genoemd dan in Hirsch Ballins wetsvoorstel.

Er bestaat dus al een heel stelsel aan regels die het bestaan van illegalen bemoeilijken en bestraffen. Gevoelsmatig is het direct strafbaar stellen van het illegaal-zijn misschien wel de afschuwelijkste. Maar in de praktijk duwt de overheid illegalen allang steeds verder de criminaliteit in. De juridische criminalisering van illegalen gaat ook hand in hand met criminalisering in de media. De overheid doet al jarenlang zijn best om in elk beleidsstuk de woorden “overlastgevende” en “crimineel” voor het woord “illegalen” te zetten. We hebben de afgelopen jaren diverse bewindslieden, beleidsmakers, politiefunctionarissen, rechtse opiniemakers en helaas ook hulpverleners die woorden zien herhalen in mediaberichten. Daardoor is in de publieke opinie het woord illegaal al bijna synoniem geworden voor crimineel. Zo creëert criminalisering in de media draagvlak voor de steeds verder gaande juridische criminalisering. En dat tekent zich natuurlijk vervolgens ook af in de online reacties van reaguurders op mediaberichten. “De te deporteren personen zijn ongewensten, veelal profiteurs die afkomen op de door ons opgebouwde en gefinancierde maatschappij”, aldus ene Bert uit Rotterdam als reactie op een krantenbericht over acties tegen het uitzetbeleid.

VERJAARDAGSFESTJE

De petitie van Kerk in Actie en INLIA benoemt geen van de al bestaande wetten en regels. De actie richt zich uitsluitend tegen “het kabinetsvoornemen om illegaal verblijf strafbaar te stellen”. Dat “heilloos voornemen levert geen enkele bijdrage aan de oplossing van een probleem”, aldus INLIA, om vervolgens alleen een aantal groepen illegalen in schrijnende omstandigheden te beschrijven. Kerk in Actie pleit daarnaast voor het inzetten op alternatieven voor strafbaarstelling, waarbij vreemdelingendetentie als uiterste mogelijkheid wordt genoemd. VluchtelingenWerk, dat de petitie steunt, stelt in Trouw dat strafbaarstelling “alleen maar leidt tot meer drukte voor de rechters, zonder zicht op bijvoorbeeld terugkeer of legalisatie”. De organisatie noemt het “een buitenproportionele maatregel”. De Nederlandse gemeenten waarschuwen voor openbare orde-, veiligheids- en gezondheidsproblematiek.

Ook zijn de organisaties en gemeenten geschrokken van “de stemmen die opgaan om de humanitaire hulp aan illegalen strafbaar te stellen.” “Wordt daarmee de bijbelse barmhartigheid strafbaar gesteld”, vraagt INLIA zich af. “Nederland zou er in een klap tienduizenden wetsovertreders bij krijgen”, aldus Trouw. Overigens is de meerderheid van de Tweede Kamer op dit moment tegen de strafbaarstelling van de hulp aan illegalen. Maar ook hier is een deel van de voornemens al werkelijkheid. Het is namelijk een verplichting om “onmiddellijk mededeling te doen aan de korpschef van het politiekorps” bij het geven van “nachtverblijf” aan een illegaal. Op het spreekuur van de Leidse steungroep De Fabel van de illegaal vertelde in 2009 een Thais-Nederlandse vrouw dat ze een boete had gekregen omdat zij haar verjaardagsfeestje met een paar vrienden zonder verblijfsrecht had gevierd.

“Criminaliteit” is een tijds- en plaatsgebonden concept, net als het begrip “onschuld”. Het zijn geen absolute vaststaande begrippen, maar concepten die onlosmakelijk verbonden zijn met de onrechtvaardige verhoudingen in een kapitalistische en patriarchale samenleving. Als illegaliteit strafbaar wordt gesteld, dan betekent dat voor mensen in vreemdelingendetentie dat zij volgens de letter van de wet niet meer “onschuldig” vastzitten. Hun leven is dan immers op zichzelf al strafbaar gesteld. Maar het is zinloos om tegen dat voornemen van het huidige kabinet te vechten, zonder het web van regels te benoemen waar illegalen al in verstrikt zijn. Regels die illegalen al straffen voor hun bestaan, en hun leven op zichzelf al criminaliseren. Zo wordt de interne logica ontkend van een beleid dat onbruikbare vluchtelingen en migranten wil weghouden, ontmoedigen, uitsluiten en opjagen. Illegaliteit mag dus inderdaad niet strafbaar worden, maar eigenlijk moeten mensen sowieso al niet illegaal gemaakt mogen worden. We moeten nu meer dan ooit roepen: “Geen vrouw, geen man, geen mens is illegaal!”

Mariët van Bommel

Noten

1. “Teken tegen strafbaarstelling illegaal verblijf”, www.kerkinactie.nl.
2. “Teken tegen strafbaarstelling illegaal verblijf (11-11-10)”, www.inlia.nl.
3. “Calais: politiek en humanitair drama”, Mariët van Bommel, 28 oktober 2010, www.doorbraak.eu.
4. “Kritisch rapport Amnesty tornt niet aan de fundamenteën van het systeem van illegalenbajessen”, Mariët van Bommel, 10 november 2010, www.doorbraak.eu.
5. “Wapen van ongewenstverklaring vaker ingezet tegen migranten”, Ellen de Waard, 20 mei 2009, www.doorbraak.eu.
6. “Eens illegaal, altijd illegaal?”, Mariët van Bommel en Harry Westerink, Fabel-krant 95/96, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.
7. “Illegaal verblijf mag nooit weigeringsgrond verblijfsvergunning worden”, Mariët van Bommel, 2 mei 2010, www.doorbraak.eu.

*Dwars ligger>

Geen klaagzangen, maar strijdkreten

“Likken naar boven en trappen naar onderen. Daar komt het op neer. Ze kussen de hand die hen een pak slaag geeft. Ze vinden alles best, zo lang de bazen en bonzen maar blijven kwaadspreken over de zondebokken, de moslims bijvoorbeeld.” Sinds de verkiezingen en het aantreden van het kabinet-Bruin I was ik in een verhoogde staat van mopperkont geraakt. Ik betrapt me erop dat ik voortdurend aan het klagen was over de klagers die zaniken over anderen die net als zij of misschien nog wel meer in de hoek zitten waar de klappen vallen. Ik was me aan het afreageren. Uit machteloosheid en moedeloosheid. Uit frustratie over die makke schapen die zich welhaast gelukzalig een poot lieten draaien om een crisis te bestrijden die ze zelf niet hadden veroorzaakt en waar ze zich dus ook niet verantwoordelijk voor zouden moeten voelen. Maar ze vinden nu eenmaal dat “we” allemaal in hetzelfde schuitje zitten. Zonder te beseffen dat het cruiseschip van de managers en bankdirecteuren toch echt flink verschilt van de reddingsboten vol schipbreukelingen die moeten roeien met de riemen die ze hebben.

Maar toen, op een heldere nazomerdag, drong het ineens als fel zonlicht tot me door. “Hoor ik nu ook niet tot het miljoenenlegioen van klagers?”, vroeg ik me af. “Ken ik die mensen eigenlijk wel over wie ik zo geringschattend denk? Wat weet ik nu helemaal over hen?” Ik kwam tot het inzicht dat ik me niet langer de luxe kon veroorloven om in een hoekje te gaan zitten mokken en kniesoren. Het leven zit immers vol mogelijkheden tot strijd, en het is zinloos om mensen zomaar in te delen in categorieën, in goed en slecht, in strijdbaar en moegestreden. “Wat weet jij er in feite van, jongeman? Hoewel, jongeman? Ben je niet een ouwe zeur geworden?” Ik moest om mezelf grinniken.

Ik stapte welgemutst de deur uit en zette er stevig de pas in. “Laten we vanaf nu afspreken dat je niet meer vantevoren hele volksmassa’s gaat zitten afschrijven, omdat die zogenaamd toch nooit in verzet gaan komen. Alsof jij dat allemaal haarfijn weet. Alsof jij de wereld als je broekzak kent. Zoek eerst maar eens uit hoe dat met al die mensen werkelijk zit. Hou in elk geval op met dat onproductieve gejammer en geweevlaag”, sprak ik mezelf streng toe. Nee heb je, ja kun je krijgen. Daar gaat het om. Als velen het hoofd in de schoot leggen, of lijken te leggen, dan is dat niet het eindpunt. Nee, dan vormt dat het startschot. Het begin van een poging om hen in beweging te krijgen. En nog een poging. En nog een. Niet sikkeneurig doen over gemiste kansen. Niet nostalgisch achterom kijken naar vroeger. Vroeger, toen het ook beroerd en ellendig was, toen waren er ook mensen die zich radeloos afvroegen waarom zo weinigen protesteerden tegen onrecht. Net als nu, maar dan anders. “Geen politieke gemakzucht, jongeman. Geen geestelijke luiheid. Ga het gevecht aan, elke dag. Vol hoop, maar zonder goedgelovigheid. En vooral: zonder de behoefte om zo snel mogelijk je eigen vooronderstellingen bevestigd te willen zien.”

nummer 8 > december 2010

Doorbraak doet, zoals bekend, mee in Rekening Retour, het landelijke platform tegen de bezuinigingen dat de manifestatie van 23 oktober in Den Haag organiseerde. Maar de meeste energie steken we in de opbouw van strijdbare lokale structuren, onder meer in Amsterdam, Nijmegen, Arnhem, Wageningen en Leiden. In iedere stad weer net iets anders, afhankelijk van de plaatselijke situatie. In Leiden werken we zo sinds begin september aan een platform tegen de bezuinigingen.

Werken aan een platform tegen de bezuinigingen

In Amsterdam gaat onze aandacht vooral uit naar het Steuncomité Sociale Strijd.¹ Dat comité is in het voorjaar van 2010 opgericht door een reeks organisaties, waaronder Doorbraak, om de stakende schoonmakers te steunen. De meeste deelnemers aan het comité waren enthousiast over de nieuwe samenwerking, vooral ook omdat de aandacht volledig gericht werd op het organiseren van concrete solidariteit met de schoonmakers, waardoor de onderlinge ideologische verschillen op de achtergrond konden blijven. Nu probeert het Amsterdamse comité solidariteit te organiseren rond andere opkomende sociale strijd, zoals bijvoorbeeld tegen het Amsterdamse pilotproject om werklozen te laten werken onder het minimumloon.

In Nijmegen en Arnhem stond Doorbraak - eveneens samen met anderen - aan de basis van de succesvolle campagne Wilders Sluit Ook Jou Uit (WSOJU).² In 2009 organiseerde WSOJU onder meer een grote demonstratie in Arnhem, en in 2010 stonden activiteiten rond de verkiezingen centraal. Nu zijn we bezig om de focus op het uitsluiten te verbreden richting een meer algemeen “Rechts Sluit Ook Jou Uit”.

In Leiden zijn we sinds begin september bezig om een platform op te zetten tegen de bezuinigingen. Daarbij maken we gebruik van een aantal elementen van de methode van community organizing. Aan de basis van het organiseren ligt het besef dat we macht nodig hebben om misstanden daadwerkelijk aan te kunnen pakken, en dat we voor het opbouwen van macht zijn aangewezen op het organiseren van grote aantallen mensen. De methode van community organizing biedt een flink aantal handvaten om daar doelgericht aan te kunnen werken.

VERBREIDING

In de jaren 80 kon radicaal-links zich bij het verbreden beperken tot het interveniëren in de grote sociale bewegingen. Maar die bewegingen zijn er nauwelijks meer en ook het aantal georganiseerde radicaal-links gezinde mensen is de afgelopen decennia flink afgenomen. Alleen daarom al moeten we ons veel meer gaan richten op mensen die voorheen niet zo links waren, of niet actief in een beweging meededen. We willen ons dus juist gaan richten op mensen die we nog niet kennen, en die concreet getroffen worden door de huidige aanval op de onderkant van de samenleving, om die erbij te gaan betrekken. Denk onder meer aan uitkeringsgerechtigden, studenten, huurders, ouderen, migranten, ambtenaren, en mensen in de zorg. Voorlopig zal een kleine minderheid daarvan in actie willen komen. Het is ons streven om die minderheid te doen groeien.

In eerste instantie willen we ons richten op de mensen die boos zijn vanwege de bezuinigingen door de overheid, maar het ligt voor de hand om op den duur ook de strijd aan de onderkant van de arbeidsmarkt te steunen. De privatisering en flexibilisering hebben enorme gevolgen voor grotendeels dezelfde mensen die getroffen worden door de bezuinigingen, zoals bijvoorbeeld de schoonmakers en mensen bij de post. Het is voor een levensvatbare beweging belangrijk dat we ons niet krampachtig beperken tot één themagebied, tot een kunstmatig losgemaakt deel uit het leven van de deelnemers.

EXPERIMENT

Community organizing kost ontzettend veel tijd en geld, zo blijkt als we naar Amerikaanse en Britse voorbeelden kijken.³ Dat is voor ons in Leiden niet haalbaar. De meesten van ons werken, of studeren én werken. Maar we kunnen er wel van proberen te leren en een aantal cruciale elementen overnemen in onze actiepraktijk. Zo proberen we voorafgaand aan onze activiteiten goed in kaart te brengen om welke bezuinigingen het precies gaat, welke mensen er last van hebben, waar ze te vinden zijn, wie er lokaal mogelijk verandering in kunnen brengen en welke belangen zij hebben. Ook willen we onszelf veel bewuster dan voorheen concrete doelen stellen en steeds evalueren of we daadwerkelijk op de goede weg zijn. We willen zo voortdurend leren van de dingen die niet helemaal goed gaan, en dat zijn er over het algemeen heel wat. We willen ook beter nadenken over de boodschap die we willen overbrengen. Dat wil zeggen: niet in één keer met een radicaal-links verhaal komen, maar ook weer niet zo braaf zijn dat mensen ons aanzien voor de zoveelste saaie politieke partij op stemmenjacht, of weer een ngo-tje dat zich ermee komt bemoeien zonder dat het ook maar iets oplevert. We beseffen heel goed dat breedgedragen protesten niet bij ons zullen beginnen, daar zijn we helaas te marginaal voor, en daarom moeten we goed rondkijken en erbij zijn waar protesten opkomen. We willen verder nooit namens anderen praten, niet teveel voorop lopen bij protesten, en dus kleine stapjes nemen, maar de zaak wel langzaam proberen te laten groeien én escaleren, en iedereen blijven motiveren om door te zetten. We willen in principe vooral aansluiten bij lokale initiatieven, maar die wel proberen te koppelen aan landelijke protesten.

Ons doel is voorlopig beperkt tot het weer bij elkaar brengen van mensen, om zo bij te dragen aan de opbouw van protest. Tegelijk zien we ons project ook als een experiment om te zien of we een nieuwe methode kunnen ontwikkelen van actievoeren. We gaan daarom proberen steeds onze ervaringen te delen, en te rapporteren over onze vorderingen. Het is een langdurig proces, dat ongetwijfeld zijn ups en downs zal kennen, en dat mogelijk pas op de hele lange termijn iets zal opleveren. Maar we zijn vastberaden aan de slag gegaan.

GESPREKKEN

Het belangrijkste dat we de afgelopen twee, drie maanden gedaan hebben is het voeren van gesprekken met mensen uit allerlei kringen van studenten, it-ers, advocaten, vakbondsleden en -kaderleden, raadsleden, domestic workers, vluchtelingen, migranten, illegalen, werklozen, buurtwerkers, vrijwilligers, huurders, krakers, hulpverleners, maatschappelijk werkers, actievoerders, wetenschappers, religieuzen, enzovoorts. Hoe zulke gesprekken goed aan te pakken is al een leerproces op zich. We hebben voor onszelf dan ook een handboekje gemaakt met een lijstje aandachtspunten dat we proberen regelmatig aan te vullen en te verbeteren. De mensen die we voor een gesprek benaderd hebben zijn grofweg in te delen in twee categorieën. Aan de ene kant de sleutelfiguren die in het maatschappelijke middenveld zitten en ons meer inzicht kunnen geven over een bepaalde doelgroep, achterban of ontwikkeling. En aan de andere kant de mensen die zelf in de hoek zitten waar de klappen vallen en die mogelijk in verzet willen komen via zelforganisatie van onderop.

www.doorbraak.eu

We proberen de gesprekken, die meestal een tot anderhalf uur duren, een open, enthousiast en stimulerend karakter te geven. We proberen ons tegemoetkomend en nieuwsgierig op te stellen. De sleutelfiguren zullen vooral over anderen praten, anderen die ze vertegenwoordigen, die ze kennen. Het gaat meestal om bestuurders of mensen uit het maatschappelijk middenveld die niet snel in actie hoeven te komen voor de eigen belangen. Ze zitten immers niet in de onderklasse. Dat bepaalt natuurlijk het verloop van onze gesprekken. Van hen willen we vooral te weten komen of ze mensen kennen die door de bezuinigingen getroffen worden. Wie zijn dat? Om welke groepen gaat het? Welke ontwikkelingen op het gebied van de crisis en de bezuinigingen verwachten ze? Hoe zal dat onze stad gaan treffen? Wat zullen de gemeente en andere organisaties gaan doen? Kennen ze mensen en organisaties van wie ze verwachten dat die mogelijk in actie zullen komen? Het gaat ons erom zoveel mogelijk concrete namen en contactgegevens van mensen en organisaties te verkrijgen, met name voor volgende gesprekken.

BONDGENOTEN

De mensen uit de tweede categorie zullen eerder praten over de eigen positie en belangen, en over die van lotgenoten, van mensen om hen heen. Wat natuurlijk niet hoeft te betekenen dat het om ongeorganiseerden gaat: veel mensen zijn wel degelijk lid van een vakbond, politieke partij, vereniging of kerkgenootschap, maar dan meestal niet als kaderlid. Zij vertegenwoordigen dus niet meteen anderen, maar kunnen vaak wel goed vertellen over de problemen waar zijzelf en anderen om hen heen mee te maken hebben, of die ze zien aankomen. Ze doen immers op veel plaatsen ervaringen op: thuis, in de buurt, op het werk, op school of in een vereniging. Bij deze mensen gaat het voor ons niet alleen om het inwinnen van informatie, maar ook om het winnen van hun harten. We willen hen in principe betrekken bij onze strijd. We leggen hen daarom tijdens de gesprekken uit wat we van plan zijn. Reageren ze daarop enthousiast, dan nodigen we hen uit om deel te nemen aan het steuncomité sociale strijd dat momenteel in opbouw is. Reageren ze aarzelend, cynisch, of moedeloos, dan proberen we hen te motiveren, en in ieder geval af te spreken om contact te houden.

We proberen dus om contacten op te bouwen met mensen uit heel diverse hoeken en gaten van de stad, en om aan te sluiten bij hun beleving. Daarom vinden we het van het grootste belang om geen standaardverhaaltje af te draaien, maar om juist heel goed naar hen te luisteren. We willen immers weten wat er echt leeft en gebeurt. Dat betekent een afscheid van het automatische ‘ons kent ons’-sfeertje dat zo gemakkelijk was in de linkse beweging. Veel mensen hebben tegenwoordig wantrouwen richting links, en dat is best begrijpelijk gezien het langdurige neo-liberale beleid van veel linkse partijen lokaal en landelijk. Denk bijvoorbeeld aan Paars. We benadrukken daarom stevast dat we geen partij zijn, principieel van onderop werken en dat we zelf ook op allerlei manieren last hebben van die bezuinigingen. We zijn geen politici, maatschappelijk werkers of klantmanagers, maar net als zijzelf werklozen, studenten en werknemers in allerlei sectoren. Wij zijn lotgenoten, en als zij dat ook willen: bondgenoten.

INSCHATTING

We proberen aan het einde van een gesprek altijd een duidelijke afspraak te maken om contact te houden. En na afloop maken we voor onszelf een verslag met daarin de zakelijke feiten, maar ook onze inschattingen of en hoe we verder kunnen met die persoon. Was het een gemotiveerde en energieke kartrekker, iemand die zo mee wil doen, of iemand die eerst wat meer gemotiveerd zou moeten raken? Natuurlijk zijn er daarnaast ook passieve, moedeloze en ongeïnspireerde mensen

en zelfs mensen die ons zouden kunnen gaan tegenwerken. Maar van die laatsten zijn we er nog geen tegengekomen.

De informatie die naar voren komt uit de gesprekken over wat er in de stad gebeurt en mogelijk nog staat te gebeuren, proberen we samen te brengen met gegevens uit andere bronnen, zoals bijvoorbeeld gemeenteraadsstukken, de media en beschikbare gemeentelijke en landelijke statistieken. Echt diepgaand gaan we zaken echter pas analyseren als er in een bepaalde sector, wijk of groep mensen protest opkomt. Alles dat we doen moet immers een praktisch nut hebben.

Wat hebben we sinds begin september 2010 in Leiden gedaan?

- We hebben ruim 25 intensieve gesprekken gevoerd.
- We hebben een platform opgebouwd met 17 leden (waarvan 7 Doorbraak-leden)
- Dat platform is drie keer bijeen geweest en heeft inmiddels een interne mailinglijst.
- We hebben bij station Leiden Centraal, en huis-aan-huis in de Slaaghwijk (waar veel armere Leidenaren wonen), ruim 4.500 flyers verspreid voor de Rekening Retour-manifestatie van 23 oktober.
- We zijn met een flinke groep mensen naar die manifestatie afgereisd.
- We waren op 30 oktober aanwezig bij de GroenLinks-handtekeningen-actie tegen bezuinigingen op de kinderopvang.
- We namen op 13 november deel aan een symposium over stille armoede en sociale uitsluiting.
- We waren op 20 november aanwezig bij de manifestatie tegen bezuinigingen in de kunstsector.

(Stand van eind november)

PLATFORM

We hebben samen met een aantal mensen met wie we gesproken hebben, een eerste begin gemaakt met de oprichting van een lokaal platform tegen de bezuinigingen. De bedoeling is dat het platform op de lange termijn breed gedragen gaat worden, maar wel met behoud van een scherpe insteek. Het belangrijkste is dat mensen bij elkaar komen, elkaar leren kennen, gemeenschappelijke belangen herkennen en elkaar gaan motiveren. Teleurstelling en moedeloosheid moeten daar worden omgezet in energie en actie. We willen immers empowerment van de onderkant van de lokale samenleving. Het is onontkoombaar dat Doorbraak in dat platform de eerste tijd nog erg veel invloed zal hebben, maar we streven naar een horizontaal en basisdemocratisch overleg. De bedoeling is dat zoveel mogelijk mensen mee gaan doen. Het liefst zouden we zien dat alle deelnemers iedere keer een nieuw iemand mee zouden nemen. We staan open voor iedereen. Maar we willen liever geen raadsleden erbij van partijen die de stad meebesturen, en die dus ook meebezuinigen, want dat tast natuurlijk de geloofwaardigheid van het platform aan.

Op de bijeenkomsten van het platform delen we onderling informatie over de ontwikkelingen in de stad, en praten we erover hoe we daarop kunnen ingrijpen. Protesten zullen vanwege de draconische bezuinigingen sowieso wel ontstaan, daar zijn we zeker van. Wij zijn echter als platform en als Doorbraak nog veel te klein om succesvol het initiatief te kunnen nemen tot zulke protesten, maar wel kunnen we opkomende protesten concreet gaan ondersteunen. We zouden in goed overleg met de initiatiefnemers ook solidariteitsacties kunnen organiseren, waarbij we in eerste instantie denken aan laagdrempelige acties als protestbrieven, petities, flyers, stickers, posters, ingezonden stukken, spandoeken, en allerlei ludieke prikacties. Acties met een korte voorbereidingstijd en een hoog publiciteitsgehalte. Maar de bedoeling is vooral om samen met alle leden van het platform naar door anderen georganiseerde protesten toe te gaan, mee te doen, zeer actief contacten te leggen en praktische solidariteit te bieden, in de hoop dat een aantal mensen die we zo leren kennen in de toekomst ook wil meedoen aan protesten van weer andere groepen in de stad. Zo proberen we via het platform een bredere protestcultuur in de stad te stimuleren en te ontwikkelen, zonder zelf direct het initiatief te nemen tot allerlei protesten.

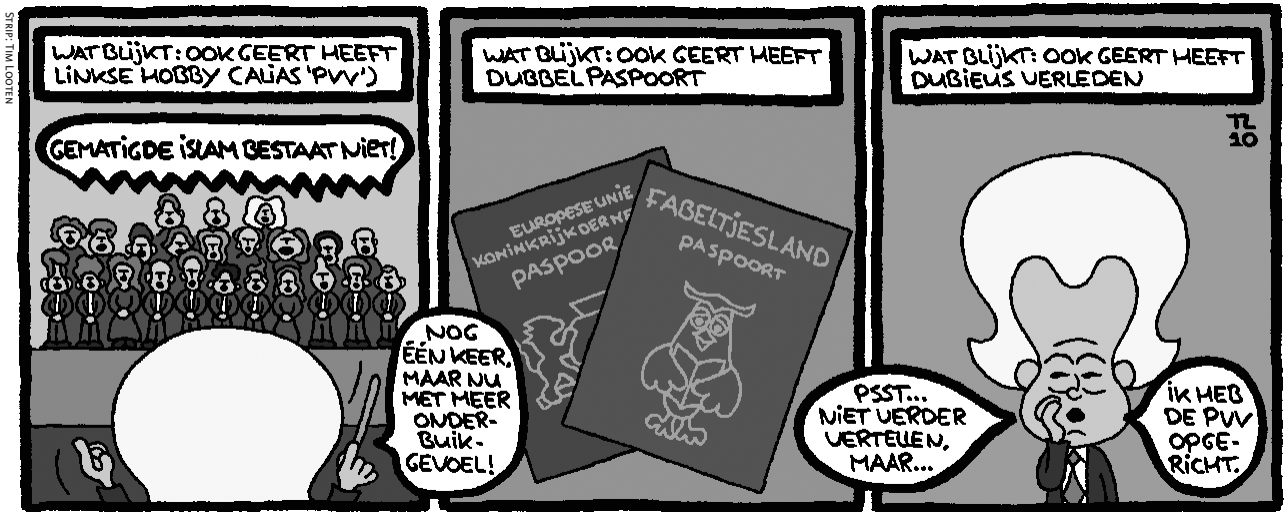
LANDELIJK

Dat er ook landelijk protest georganiseerd wordt, is erg belangrijk om mensen lokaal te kunnen mobiliseren. Het gevoel onderdeel te zijn van iets groters, en niet slechts met zo'n klein groepje lokaal te moeten opboksen tegen de massale bezuinigingen, kan bij twijfelaars de doorslag geven om toch mee te gaan doen aan het platform. Daarnaast vinden we het belangrijk om allemaal samen naar landelijke acties te gaan, want de grote beslissingen worden natuurlijk landelijk genomen. Samen reizen en samen demonstraties meemaken geeft daarbij ook een band. Daarom doen we als Doorbraak ook actief mee aan Rekening Retour. Waarbij we lokaal vanzelfsprekend niet met handen en voeten aan de landelijke Rekening Retour-koers gebonden willen zijn. Alleen al vanwege de huidige samenstelling van het Leidse platform willen we bijvoorbeeld meer aandacht geven aan de aanval op de uitkeringen, en aan de uitsluiting van migranten en vluchtelingen dan Rekening Retour vooralsnog doet. Maar we staren ons natuurlijk niet blind op Rekening Retour. Er zijn meer landelijke initiatieven te verwachten, onder meer van de bonden en de SP.

Eric Krebbers

- Noten
1. steuncomite.wordpress.com.
 2. www.wilderssluitookjouuit.nl.
 3. “Leren van community en union organizing”, Eric Krebbers, 16 juni 2010, www.doorbraak.eu,

BORN 2b WILDers

Meer strips in deze reeks op <www.maroc.nl>.

:Wat schrijft rechts?

In de obscure blaadjes van extreem- en populistisch rechts komt hun ware aard naar boven. Haat tegen niet-westerse migranten en Joden voert de boventoon. Daarbij geven de publicaties een aardig kijkje in het verknipte leven van menig bruinhemd: onderlinge ruzies zijn aan de orde van de dag.

In **Rijnland Bollenstreek Kontakt**, schotschrift van de extreem-rechtse veteraan **Tim Mudde** uit Sassenheim, staat een verslag van een lezing over “het fenomeen Geert Wilders”. De lezing werd gegeven door Mudde zelf en trok maar liefst 15 toehoorders. Zelf had hij wellicht liever 18 of 88 luisteraars gehad, getallen met in zijn kringen een bijzondere lading. Anyway, volgens de aanwezigen “dient Wilders belangen die niet de onze zijn”, daarmee ongetwijfeld doelend op de Joodse agenda die Wilders zou dienen. Aan de andere kant zijn de kaalkopjes wel van mening dat “dankzij Wilders zaken besproken kunnen worden die anders door de gevestigde politiek in de doofpot gaan”. De extreem-rechtse beweging zou volgens de aanwezigen daarom “maximaal” kunnen “profiteren” van de ruimte die Wilders schept. In de realiteit echter laat men dit na, getuige de deplorabele toestand waarin die beweging verkeert. In Rijnland Bollenstreek Kontakt wordt voorts een top 100 afgedrukt van de extreem-rechtse internetzender Radio Rapaille. Daarin staan allerlei alleraardigste nummers van Queen, The Cure en Guns ‘n’ Roses, maar natuurlijk ook nummers van extreem-rechtse bands als Brigade M en nazi-bands als Skrewdriver. Zo staat het nummer “White Power” van die laatste band hoog in de lijst, en dat zal niet geheel verbazen. Verder heeft het blad ook weer een bijdrage van René van Gool. Wie is dat ook alweer? Nou, Van Gool loopt al lange tijd mee in het extreem-rechtse circuit, was ooit bestuurslid van de partij Nieuw Rechts en geniet bekendheid door zijn oncontroleerbare scheldpartijen naar linkse opposenten in een poging zijn gebrek aan intellectuele capaciteiten te maskeren. Dit keer neemt hij anti-racisten op de korrel die onlangs demonstreerden tegen de extreem-rechtse hooligans van het English Defence League. Die anti-racisten zouden volgens Van Gool vooral de straat op gegaan zijn “in ruil voor wat drank, drugs en wijdbeense kraaksletten”. En daarmee slaat Van Gool de spijker op de kop, op zijn eigen kop welteverstaan. Next!

In de nieuwsbrief van de **Stichting Taalverdediging** wordt geklaagd over de supermarktketen Albert Heijn. Die heeft namelijk producten van het merk Euroshopper in huis waarvan de inhoud in grote letters in het Engels en in kleine letters in het Nederlands is aangegeven. Zo troffen de taalpuristen bij de grootgrutter onlangs een pot appelmoes aan met daarop mede, schrik niet, de aanduiding “apple sauce”. Grote grutjes! De taalverdedigers “schrokken” zich natuurlijk “wezenloos” van “dit discriminerende taalbeleid”. Volgens Taalverdediging “minacht Albert Heijn de Nederlandse taal” en men doet de oproep om de supermarktketen te boycotten. Verder besteedt Taalverdediging aandacht aan de situatie in de Afghaanse provincie Uruzgan. Terwijl de Nederlandse soldaten onlangs gemankeerd huiswaarts keerden, na de nodige onschuldige Afghanen onder de zoden te hebben geschoten, maakt Taalverdediging zich enkel druk over een vermeend “taalschandaal” aldaar. Wat is het geval? Zeer tegen de zin van Taalverdediging vond de overdracht van het militaire Kamp Holland aan Australische en Amerikaanse soldaten plaats in de Engelse taal. En bovenop dit “schandaal” blijken de opvolgers van de Nederlanders de naam van Kamp Holland ook nog eens veranderd te hebben in het Engelse Camp Holland. Het moet niet gekker worden! Toch!?

Gezellig onderonsje van neo-nazi Mart Moors en PVV-leider Geert Wilders.

Een vreemde eend in de bijt in deze rubriek is dit keer de onlangs verschenen glossy **Geert**. Het betreft een ongeautoriseerd satirisch journalistiek product over het wel en wee van Geert Wilders. Alhoewel het geen rechtse publicatie is, integendeel, is het toch leuk om er wat aandacht aan te besteden. Het redactioneel begint al goed: “Eindelijk... want het is toch van de gekke dat de Linda’s, de Gerda’s, de Catherines al jaren met hun eigen glossy paraderen en dat de meest besproken politicus van het land het moest doen met een column in een Venloos kappersblad.

Is het geen schande dat de PVV-leider hier tot eind 2010 op heeft moeten wachten? Werden hier niet 1,3 miljoen lezers weggezet? Afgescheept?” Maar “eindelijk” is die er dan, Wilders’ eigen glossy. In de uitgave staat een fotoreportage over “kopvodden”, wordt Wilders langs de meetlat van een psychiater gelegd, blijkt dat Wilders volgens de regels zelf een “allochtoon” is en wordt de cursus “Zelf Wilders Worden” en “het Groot Nationalistisch Dictee” aangeboden. Opmerkelijk is een fotoreportage “Dicht bij Geert” die gemaakt is op een PVV-bijeenkomst in 2009. Daarin gaan allerlei aanhangers van Wilders op de foto met de Grote Leider. Op één van de foto’s schudt een lachende Wilders de hand van Mart Moors, en was die nou niet eerder kaderlid van de nazistische Nationale Alliantie? Jazeker wel. In de glossy staat ook nog een satirisch bericht over de witte puntmutsen van de Ku Klux Klan (KKK). Die blijken Nederland

te willen bezoeken en hebben daarom om “onthefing van het boerkaverbod” gevraagd. “De Klan benadrukt dat het in Nederland geen eigen afdeling wil opzetten. Het bezoek zou het karakter hebben van een uitstapje van enkele hoogbejaarde leden, die zich in het verleden verdienstelijk hebben gemaakt en die liever niet herkend willen worden.” Hilarisch!

De Nationalistische Volks Beweging (NVB) is gek op nationalisten, maar niet als ze van Turkse afkomst zijn. In het partijblad **Pro Patria** hekelt de NVB namelijk het Turkse nationalistische “oproer” in Nederland toen een aantal jaren geleden de Koerdische beweging PKK in Turkije 13 Turkse soldaten had neergeschoten. Als gevolg daarvan demonstreerden in steden als Amsterdam, Utrecht en Den Haag duizenden nationalistische Turkse Nederlanders met Turkse vlaggen. Onder hen bevonden zich overigens de nodige extreem-rechtse Turkse Grijze Wolven, maar ook die geestverwanten kunnen niet op enige clementie van de NVB rekenen. “De Nederlander” zou zich door dit vlagvertoon namelijk “meer en meer vreemdeling in eigen land” voelen. Pro Patria komt voorts op voor de “arme blanken” in Zuid-Afrika. Die stammen deels af van Nederlandse koloniale Boeren die zich daar ooit vestigden. Na de officiële afschaffing van de apartheid verloor een gedeelte van die blanken hun bevoorrechte positie, met als gevolg dat enkelen van hen nu in diepe armoede leven, net als het overgrote deel van de zwarte bevolking overigens. Maar dat laatste zal de NVB aan de reet roesten. Volgens de beweging heeft de Nederlandse regering “de dure plicht deze arme blanken te hulp te komen met medische hulp, voedsel en ze de kans te geven naar Nederland te komen als politiek vluchteling”. Dat zou wat worden hier: blanken erin, zwarten eruit, pinguïns terug naar de Zuidpool en de NVB voelt zich weer thuis.

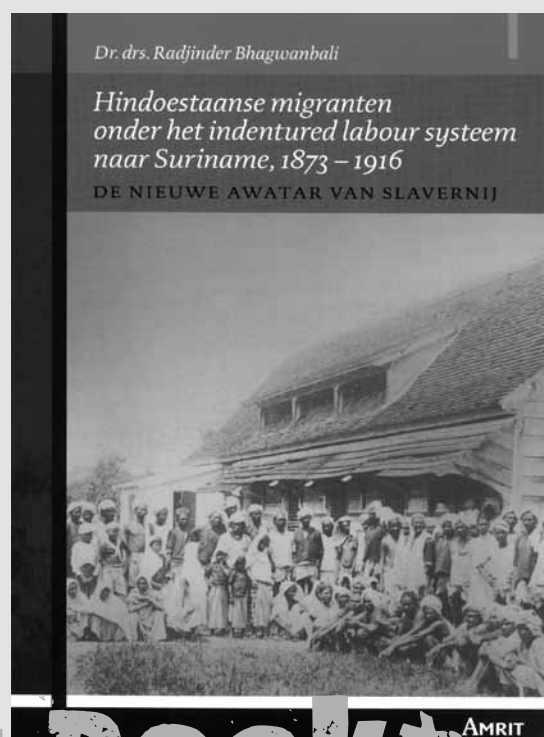
In **Revolte**, het tijdschrift van **Voorpost Vlaanderen en Nederland**, keert men zich tegen abortus. Abortus is namelijk “één schakel in een ganse reeks van aanvallen op ons volk: drugs, euthanasie en relativismen buiten de traditionele man/vrouw-relatie”. Volgens Voorpost richten “al deze aanvallen” zich tegen “de traditionele familie, het geloof en de arbeidsethiek”. Abortus is volgens Voorpost het product van een communistisch en liberaal complot “tegen de beschaving”. Zo wist volgens Revolte Karl Marx het al: “Om de Europese samenleving te ondermijnen, moet de traditionele familie ontwricht worden”. En zo is het maar net! Revolte doet verder verslag van een “bevlaggingsactie” bij de wielervedstrijd De Ronde van Vlaanderen. Zoals elk jaar toog een delegatie Voorposters aan de vooravond ervan naar de Vlaamse camping Rapaljebos. Rapalje betekent overigens ook wel “schorremorrie” en “gajes”, en dat is natuurlijk best toepasselijk. Maar goed, men dronk op de camping de nodige pinten en luisterde naar een muzikant met een “trekzak”. Op de dag van de wielervedstrijd zelf toog men naar een berg en deelde daar duizend “Leeuwenwimpels”, oftewel Vlaamse vlaggen, uit aan een ieder die daarmee de wielrenners wilde onthalen. Met de bevlaggingsactie wil Voorpost het Vlaams nationalisme bevorderen en en passant in beeld komen bij het live-verslag van de wedstrijd op de televisie.

In **Wij Europa** van de **Nederlandse Volks Unie** (NVU) staat een verslag van een nazi-demonstratie in Duitsland waarbij men aanwezig was. Het verslag is geschreven door kringleider Gerard Bruins. Als een kind zo blij meldt hij dat hij “de eer” had om aan het begin van de stoet “het vaandel hoog te mogen houden”. Het betrof hier een zwarte vlag met, hoe kan het ook anders, in witte Gotische letters de tekst “Niederlande”. De demonstratie werd blijkbaar onthaald op de nodige tegenstand: omwonenden joelden de nazi’s uit en draaiden vanuit hun huizen harde muziek. Ook hingen er overal spandoeken tegen de Hitler-wannabees. Op een van die spandoeken stond een wel heel geinige woordspeling op de veelgebruikte anti-fascistische leus “Neo-nazi Aufmarsch stoppen”, wat zoveel betekent als “Stop de neo-nazistische opmars”. In een variant was de leus verbasterd tot “Neo-nazi Aufm-Ärsche stoppen”, oftewel “Stop de neo-nazi’s in je aars”. Tijdens een “stilteminut” moesten de vaandels “eerbiedig” naar beneden gehouden worden. Maar, sodeju, volgens Bruins raakten sommige vaandels de grond. En dat kan natuurlijk niet. Verder blijft partijleider Constant Kusters niet aanwezig geweest te zijn. Hij had namelijk geen geld om af te reizen, omdat hij nog de een of andere boete moest betalen. Het maakt Bruins “neerslachtig” dat zijn partijleden niet aan de boete wilden meebetalen, dat er slechts 10 NVU-ers op de demonstratie afkwamen en dat veel “kameraden” zich op het laatste moment drukten. In Wij Europa staat ook een verslag van een heuse “Bunkertour 2010”, waarbij de Duitse verdedigingslinie in Hoek van Holland bezocht werd. Van de 13 aangemelde NVU-ers kwamen er slechts 6 opdagen. Dat zorgde voor “enige teleurstelling”. Maar goed, de bunkertour maakte blijkbaar een hoop goed, want men kwam Duitse commandoposten, manschapverblijven en luchtdoelbatterijen tegen. En dat is smullen voor de neo-nazi’s.

Gerrit de Wit

Contractarbeid in Suriname was vervolg van slavernij

Het indrukwekkende boek “De nieuwe awatar van slavernij” van de historicus en socioloog Radjinder Bhagwanbali geeft een schokkend beeld van de behandeling van Hindoestaanse arbeidsmigranten in Suriname tussen 1873 en 1916. De overeenkomsten tussen de afgeschafte slavernij en de daarna ingevoerde contractarbeid bleken in de koloniale praktijk griezelig groot, ondanks de toch ook aanwezige verschillen.

+Boek*

Toen in Suriname bekend werd dat op 1 juli 1863 de slavernij zou worden afgeschaft, vreesden de gezagvoerders van de suiker-, cacao-, katoen- en koffieplantages dat de slaven massaal de plantages zouden gaan verlaten. De Nederlandse staat dwong de vrijverklaarde slaven om nog eens 10 jaar op de plantages te werken, zodat de planters rustig op zoek konden gaan naar vervangende arbeiders die aan hun koloniale eisen voldeden. Ze behoorden goedkoop te zijn, niet-westers, gewend aan tropische veldarbeid, en gemakkelijk te onderwerpen.

In het buurland Guyana hadden arbeiders uit India de plaats ingenomen van de voormalige slaven. De Surinaamse planters wilden dat voorbeeld navolgen. Ze hadden wel toestemming nodig van de Britse regering, toen de koloniale baas in India. Na lang onderhandelen werd in 1870 uiteindelijk het “Koelietractaat” afgesloten waardoor contractarbeiders uit India mochten worden ingehuurd. Op papier lieten beide koloniale landen het systeem van contractarbeid duidelijk verschillen van de slavenhandel. Niet uit humanitaire, maar uit politieke overwegingen. De Britse regering voelde namelijk voortdurend de hete adem van de abolitionisten en de critici van de slavernij in het parlement. Men zag zich gedwongen om daar in de beeldvorming rekening mee te houden. In Nederland viel er overigens in de negentiende eeuw heel wat minder kritiek op de slavernij te horen.

RONSELAARS

Het werven van de contractarbeiders in India verliep via een hiërarchische structuur van koppelbazen. Aan het hoofd stond de emigratie-agent, gewoonlijk de Nederlandse consul, met daaronder subagenten en arkatia's, lokale ronselaars. De arkatia's kregen per afgeleverde arbeidsmigrant een premie van de subagent, die op zijn beurt een premie kreeg van de emigratie-agent. Hoe meer arbeiders konden worden overgehaald om in Suriname te gaan werken, hoe meer geld de arkatia's en subagenten verdienden. Dat beloningssysteem zette de deur vanzelfsprekend wagenwijd open voor leugens en bedrog. Formeel gingen de wervingsregels weliswaar uit van de vrije wil van de potentiële arbeidsmigranten. Maar in de praktijk werd het overgrote deel van de migranten misleid door gladder praatjes over hoge lonen, licht werk, gratis medische zorg, gratis huisvesting, en een gratis terugreis. Suriname werd paradijselijk voorgespiegeld als een land van melk en honing waar iedereen een beter leven kon krijgen. De ronselaars verzwegen de lange afmattende zeereis, de zware plantage-arbeid, de koloniale overheersing en de strafwetgeving die nog stamde uit de slavenperiode.

Vooraf in tijden van hongersnood en andere rampen lieten Hindoestanen zich overhalen om met een contract voor 5 jaar in Suriname te gaan werken. Daar aangekomen werden ze geconfronteerd met de rauwe werkelijkheid. Ze moesten in “coolie-lines” wonen, opgekalefaterde oude slavenbarakken vol insecten en ongedierte. Ze mochten de plantages meestal alleen verlaten met een verlofpas. De medische zorg was belabberd. Het arbeidsproces op de plantages bleef identiek aan dat van de periode van de slavernij. De contractarbeid was gebaseerd op stukwerk. De arbeiders werden niet per dag betaald, maar per taak. Die dagelijkse werktak was berekend naar de arbeidsprestatie die een hard werkende slaaf in de tijd van de slavernij kon leveren. De werkdag begon om half zes 's ochtends. Elke niet afgemaakte taak betekende een korting op het loon van de arbeider. Bovendien werden lonen vaak niet of niet volledig uitbetaald. Velen verdienden daardoor heel weinig en konden slechts met de grootste moeite het hoofd boven water houden. Het ziekte- en sterftecijfer lag dan ook extreem hoog.

Maar volgens de planters en de koloniale autoriteiten was het allemaal de schuld van de migranten zelf, want die zouden lui en onwillig zijn. Er was “een economische reden die de druk op de arbeiders op dit soort plantages opvoerde. Door de groeiende internationale concurrentie op de wereldmarkt daalde de winst voor de suikerondernemingen aanzienlijk. En om deze concurrentie enigszins het hoofd te kunnen bieden moest er meer geproduceerd (en de kosten gereduceerd) worden. Aangezien er geen machines werden ingezet voor de veldarbeid, moesten de arbeiders aangezet worden tot het leveren van maximale prestaties”, aldus Bhagwanbali.

De positie van de Hindoestaanse vrouwen was zo mogelijk nog beroerder dan die van de mannelijke contractarbeiders. Het Koelietractaat had een quotum van 40 vrouwelijke migranten op 100 mannelijke migranten vastgesteld. Vaak werd dat quotum niet gehaald, ondanks de hogere premies die de ronselaars voor vrouwelijke migranten ontvingen. Het overschot aan mannen leidde tot grootschalige seksuele uitbuiting. De planters meenden recht te hebben op seks met iedere arbeidster, zowel alleenstaand als getrouwd. Na klachten daarover schreef gouverneur Lohman in 1889 aan de minister van Koloniën: “Zulke relaties zijn hier

zo gewoon, en de zedelijke begrippen zijn op het stuk van het verkeer met de vrouwelijke sekse geheel anders (dan in Holland).” Oftewel: de koloniaal mocht zich straffeloos blijven vergrijpen aan de arbeidsters, onder wie zelfmoord veel voorkwam. Getrouwde Hindoestaanse mannen dwongen hun vrouwen soms tot prostitutie om zo extra geld te kunnen verdienen.

KROMBOEI

De talloze klachten van de arbeiders over hun werkomstandigheden werden voortdurend afgewezen. Ondanks de overmacht van de planters kwamen de arbeiders toch individueel en collectief in opstand. Ze weigerden te werken, ze deserterden, ze staken koloniale gebouwen in brand, en ze vielen hun bazen fysiek aan. In onderzoek van de dominante stroming van het wetenschappelijke kolonialisme² komt de strijd van slaven³ en contractarbeiders tegen de koloniale repressie overigens nauwelijks aan de orde. Het Hindoestaanse verzet werd veelal met boetes, gevangenisstraf en grof geweld neergeslagen. Lijfstraffen als geseling of kromboei werden vaak toegepast. Gevluchte arbeiders werden opgespoord en opgejaagd door premiejagers, zoals tijdens de slavernijperiode. Volgens de koloniale autoriteiten in 1890 was “het eergevoel bij de koelies zo weinig ontwikkeld dat gevangenisstraf door hen beschouwd wordt als een der zaken die een mens in de loop van zijn leven af en toe overkomt. Schande kennen zij niet. Zet men hen in gewone boei, dan is hen dit volkomen onverschillig; sommigen zitten liever in de boei dan dat zij aan het werk gaan.”

De Britse consuls in Paramaribo waren fel gekant tegen de schandalige praktijk van de contractarbeid. In zijn onderzoeksrapport uit 1877 noemde consul Cohen de contractarbeid een voortzetting van de slavernij. Zijn opvolger Annesley meende dat de Nederlandse kolonisator met de Hindoestaanse contractarbeiders nieuwe werkslaven had gevonden. “Het enige verschil dat de planter maakt tussen een slaaf en een koelie is dat de eerste levenslang slaaf was en dat hij door de planter naar believen kon worden verkocht, terwijl de tweede alleen zijn slaaf is tijdens de contracttermijn en alleen kan worden verkocht in de staat waarin hij is gecontracteerd. En, omdat de koelie de planter meer kost dan de slaaf, denkt hij dat hij meer arbeid uit hem mag persen.”

Het systeem van contractarbeid bleek een reïncarnatie, “een awatar”, van de inmiddels afgeschafte slavernij.⁴ “Wie waren verantwoordelijk voor het onderdompelen van de Hindoestaanse migranten in ‘de plantagebeerput?’”, vraagt Bhagwanbali zich af. Ten eerste de Nederlandse staat, ten tweede het koninklijk huis en ten derde de planters. Hij pleit ervoor om de eerste twee alsnog aansprakelijk te stellen voor de begane misdaden. Nederland zou alleen al aan niet uitbetaald loon ruim 2 miljoen euro aan de Hindoestaanse gemeenschap moeten uitkeren. Zijn uitstekend gedocumenteerd onderzoek, dat op 14 november werd gepresenteerd,⁵ vormt het eerste deel in een reeks van drie boeken over de geschiedenis van de Hindoestaanse migratie naar Suriname. De nog te verschijnen delen twee en drie gaan over het verzet van de contractarbeiders en over hun cultuur en dagelijkse leven. Met deze reeks levert Bhagwanbali een belangrijke bijdrage aan een kritische en anti-koloniale visie op het Nederlandse kolonialisme.

“De nieuwe awatar van slavernij. Hindoestaanse migranten onder het indentured labour systeem naar Suriname, 1873-1916”, Radjinder Bhagwanbali. Uitgeverij: Amrit, € 15,00. ISBN: 9789074897587.

Harry Westerink

Noten

1. “Great Famine of 1876-78”, en.wikipedia.org.
2. “Geestelijk nog dekoloniseren”, Jos Hooimeijer en Harry Westerink, 9 januari 2010, www.doorbraak.eu.
3. “De strijd van de Marrons”, Jos Hooimeijer, 13 april 2010, www.doorbraak.eu
4. “Wij waren jullie slaven...”, Eric Krebbers, Peueraar 42, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.
5. “Hindoestaanse contractarbeid was vervolg van slavernij”, Dominique Snip, www.wereldjournalisten.nl.

Een selectie uit de ruim 80 nieuwe artikelen, blogs, aankondigingen en verslagen die op www.doorbraak.eu zijn verschenen sinds het vorige nummer van deze krant.

Steuncomité Sociale Strijd vergroot druk op Albert Heijn

(12 oktober, Harry Westerink)

Diverse Amsterdamse ondernemers steunen de campagne van het Steuncomité Sociale Strijd tegen de dreigende afschaffing van het minimumloon voor mensen met een arbeidsbeperking en mensen in de bijstand.

Stoottroepen Wilders naar Amsterdam

(20 oktober, Gerrit de Wit)

Het was wachten op het moment dat Wilders' hetze tegen moslims en migranten zou leiden tot de komst van knokploegen die het heft in eigen handen nemen.

Wat hebben die arme bazen en bazinnen van de domestic workers het toch zwaar!

(27 oktober, Ellen de Waard)

In het artikel in De Pers vertellen de advocaten Joris en Mara Bloem dat ze hun Filipijnse au pair Maureen wekelijks zo'n 200 euro zwart betalen voor maar liefst 50 uur werk.

Rita Verdonk blijkt “getraumatiseerd” door haar eigen misdaad

(27 oktober, André Robben)

Als er één persoon was die de Schipholbrand had kunnen voorkomen, dan was het “IJzeren Rita” zelf wel. Zij is degene die als minister verantwoordelijk was voor het bouwen van goedkope brandgevaarlijke gevangenissen.

Hira roept op tot brede anti-koloniale beweging

(29 oktober, Harry Westerink)

Hira richtte zijn kritiek onder meer op “de slavernijdeskundige” Piet Emmer, met wie hij vol onderkoelde humor de vloer aanveegde. “Emmer heeft het recht om racist te zijn, als dat voor hem het hoogst haalbare niveau van beschaving is.”

Nazi-demonstratie in Den Haag met ‘linkse’ spandoeken

(1 november, Eric Krebbers)

De nazi's betoonden hun solidariteit met arbeiders en studenten in Parijs, riepen op tot arbeidersraden en droegen vlaggen mee met Che Guevara erop. Het overnemen van linkse thema's, leuzen en uitdossingen is iets waar extreem-rechts al jarenlang steeds verder in gaat.

Inspirerend pamflet van de actiegroep Wilders Sluit Ook Jou Uit

(2 november, Wilders Sluit Ook Jou Uit)

Wij hebben genoeg van het rechtse klimaat, van de tsunami van racisme die onze samenleving overspoelt. Wij zijn helemaal klaar met de schijnoplossingen van het kabinet Bruin I.

Europese rechter houdt Leers' deportatie van Irakezen voorlopig tegen

(3 november, Harry Westerink)

Steeds vaker blijken uiteindelijk alleen nog maar Europese rechters het keiharde uitzetbeleid van de Nederlandse overheid enigszins te kunnen intomen.

Potentie en grote bereidheid voor gezamenlijke sociale strijd in Nijmegen

(4 november, Harko Wubs)

Nu zijn we hier voor behoud van gesubsidieerde banen, morgen voor verlaging van de huurprijzen en overmorgen voor betaalbare zorg. Samen moeten we laten zien dat we dit niet meer pikken en de sociale strijd ook in Nijmegen voeren.

De integratie is niet mislukt

(4 november, Güven Erkaslan)

Elke samenleving is continu aan het veranderen en elk dag is er sprake van integratie. Daarom juist moeten wij niet denken dat integratie een eindproduct is.

Het nieuwe tijdschrift Hydra is een aanwinst voor de radicaal-linkse beweging

(4 november, Eric Krebbers)

Hydra wil de linkse parlementaire politiek, en dan met name de links-liberale, ontmaskeren als vernieuwers van het kapitalisme in plaats van 'gematigde' bondgenoten in onze anti-kapitalistische strijd.

“De eeuwige terugkeer van het fascisme”: een strijdschrift voor iedereen en voor niemand

(8 november, Mathijs van de Sande)

Maar hoewel Riemen pretendeert voor eens en voor altijd uit de doeken te doen waarom de PVV en Wilders als “fascistisch” zijn te betitelen, blijft zijn analyse over het algemeen nogal in het vage hangen.

Kritisch rapport Amnesty tornt niet aan de fundamenten van het systeem van illegalenbajessen

(10 november, Mariët van Bommel)

Visitatie wordt vaak standaard toegepast, ook als de gevangenen tijdens het vervoer geen moment uit het oog van de bewaking zijn.

Klacht van VluchtelingenWerk over inburgeringsplicht niet principieel

(15 november, Harry Westerink)

“De wet is bedoeld als middel om te zorgen dat mensen goed voorbereid dit land binnenkomen”, beweert VluchtelingenWerk, dat daarmee vooral de staatspropaganda over de inburgeringsplicht herhaalt.

Filmpje tegen racistische traditie van Zwarte Piet

(23 november, Harry Westerink)

Sinterklaas en zijn Zwarte Pieten zorgen voor een verkeerde beeldvorming onder kinderen en herinneren ons op een verkeerde manier aan de slavernij.

Wat heeft het begrip etniciteit te zoeken in de medische wetenschap?

(29 november, Jeroen Breekveldt)

Hoewel het woord “ras” dus nauwelijks gebruikt wordt in medisch onderzoek, hebben etnische indelingen er soms wel veel van weg.

Inspirerende voorbeelden van sociale strijd in de VS

(1 december, Peter Storm)

Op het protest in Washington waren leuzen te zien in het Engels, Vietnamees, Amhaars, Frans en Spaans. Gezamenlijk verzet tegen inhagige ondernemers is tegelijk een weg naar het doorbreken van etnische scheidslijnen, op de werkvloer en erbuiten.

Hoe de staat tracht de onderklasse te beheersen en de arbeidsmarkt op te jagen

(2 december, Wildcat)

Een artikel over de ruim drieduizend maatregelen die de Britse regering de afgelopen decennia genomen heeft om de onderklasse te beheersen en de arbeidsmarkt op te jagen.

Succes in strijd tegen uitsluiting van illegaal gemaakte kinderen

(3 december, Harry Westerink)

Het is de vraag hoe vaak de overheid nog op de vingers moet worden getikt en hoeveel druk er nog moet worden uitgeoefend, voordat men gezinnen zonder papieren onderdak gaat geven.

Reframe rechts: het eigen verhaal als tegenstrategie voor buitenparlementair links

► ► ► *Vervolg van voorpagina*

Wij moeten een goed verhaal te vertellen hebben, een verhaal dat mensen inspireert en motiveert. We moeten een politiek discours scheppen dat ons wapent tegen het dominante rechtse denken én dat ons helpt een achterban te winnen.

Over de vraag hoe parlementair links daarin succes zou kunnen boeken is al het nodige gepubliceerd en bediscussieerd, onder meer door Hans de Bruijn in zijn boek “Geert Wilders in debat: over de framing en reframing van een politieke boodschap” (2010).¹ Een veel bepleitte strategie is die van de reframing, die - na succesvol te zijn toegepast in de VS - nu door diverse Nederlandse politicologen, taal- en bestuurskundigen wordt bepleit. Reframing, zo zullen we bepleiten, kan echter niet zozeer alleen in een parlementaire, maar juist ook in een buitenparlementaire strategie zeer succesvol zijn. Juist radicaal-links is in staat om het door rechts gedomineerde discours te reframen.

FRAMES: WAT ZIJN HET, EN HOE WERKEN ZE?
Frames zijn de mentale constructies waaruit ons wereldbeeld bestaat. Het zijn de bouwstenen van de blik waarmee we “de werkelijkheid”, onszelf, ons dagelijks leven, de samenleving, de politiek, eigenlijk alles bekijken. Een frame helpt ons dingen te duiden en te begrijpen. Om frames kan men feitelijk niet heen: iedereen “heeft” zekere frames die zijn wereldbeeld bepalen. Het concept van het frame is afkomstig uit het werk van de socioloog Erving Goffman, met name bekend van zijn in 1974 gepubliceerde boek “Frame analysis: an essay on the organisation of experience”. In een politieke context is deze notie van het frame echter met name gepopulariseerd door de Amerikaanse cognitief linguïst George Lakoff, die het inzette in een poging om de discursieve dominantie van de Republikeinse partij in de VS te ondermijnen, en die daarmee een grote invloed heeft gehad op de vernieuwende narratieve strategieën van politieke partijen en organisaties over het hele linkse spectrum in de VS.² Volgens Lakoff is de politieke macht van de republikeinen grotendeels gebaseerd op hun vaardigheden in het framen: de formulering en toepassing van bepaalde frames die hen in staat stelt om de manier waarop de Amerikaanse stemmer over politieke basiswaarden denkt, sterk te beïnvloeden. In wezen benoemde Lakoff zo een narratieve strategie die rechts in de VS al met succes toepaste, en bepleitte hij het bewuste gebruik van deze strategie door de Democratische partij. Het wordt tijd, zo luidde Lakoffs centrale boodschap, dat het politieke debat door links ge-reframed wordt.

Iedereen is onvermijdelijk bekend met de ervaring van bepaalde basiswaarden in zijn denken. We kennen nu eenmaal een aantal waarden die we als min of meer onbetwifelbaar, rotsvast en ononderhandelbaar ervaren. Frames zijn de kaders waarin we die waarden beschouwen en herkennen, en ze roepen associaties met deze waarden op. Zolang bepaalde informatie niet binnen deze frames past, zullen wij die niet makkelijk accepteren. Bij het overbrengen van elke boodschap wordt dus actief gebruik gemaakt van die frames: in onze dagelijkse talige en niet-talige communicatie worden voortdurend frames geactiveerd die aan zekere waarden of associaties appelleren. Dat proces, dat als framing wordt aangeduid, wordt zowel bewust als onbewust door bedrijven, politici en media gestuurd. Treinen hebben tegenwoordig daarom geen vertraging meer, maar “vertrekken over tien minuten”, ziektekostenverzekeraars bezuinigen niet op het zorgpakket, maar “leveren zorg op maat”, het kabinet Bruin I snijdt niet in het budget van alles van waarde, maar “hervormt”, en de onlangs ingevoerde anti-kraakwet wordt door zijn voorstanders stelselmatig “leegstandswet” genoemd.

DE FRAMES VAN RECHTS
Frames hoeven overigens niet alleen positieve associaties op te roepen, maar kunnen ook negatief gemotiveerd zijn. Opvallend genoeg zien we dit in toenemende mate binnen het dominante rechts-politieke discours. We zullen ons in deze analyse concentreren op de frames zoals die in de afgelopen jaren zijn ontwikkeld en toegepast door Geert Wilders en de PVV. Dit niet zozeer alleen omdat Wilders de kunst van het framen duidelijk het best in de vingers heeft, maar ook omdat hij - deels daardoor - het dominante rechtse discours in toenemende mate eigenhandig vormt. We beperken ons hier tot twee dominante soorten rechtse frames: de “we raken ons Nederland kwijt aan de islamisering”-frames en de “linkse elite”-frames.³

Meer dan iedere andere politicus in Nederland past Wilders zeer nadrukkelijk en bewust een narratieve strategie toe. Achter zijn uitspraken schuilt een simplistisch maar begrijpbaar verhaal waar veel mensen zich mee kunnen en willen identificeren. In Wilders’ uitingen is altijd sprake van een sterk onderscheid tussen een protagonist en een antagonist: de gewone, hardwerkende, belastingbetalende en wetvrezende burger (“Henk en Ingrid”) versus de luie, gewelddadige en misdadige migrant uit een “moslimland”, die in het geheim deel uitmaakt van een soort samenzwering om “onze westerse samenleving” te “koloniseren”, of erger nog: te “islamiseren”. Dat “islamiserings”-begrip vormt de kern van Wilders’ retoriek. De vraag is echter wat Wilders daar feitelijk mee bedoelt. Taalkundige Jan Kuitenbrouwer redeneert als volgt: “Alfabetiseren is iets alfabetisch maken. Criminaliseren betekent iets crimineel maken. Karameliseren: iets tot karamel maken. Islamiseren betekent dus: iets dat niet islamitisch is, islamitisch maken.” Hoewel “islamisering” als term aanvankelijk op zichzelf helemaal geen betekenis had, zal ieder weldenkend mens bij het horen ervan dus een idee hebben waaraan Wilders hier refereert: het doelbewust islamitisch maken van de Nederlandse samenleving. Hiermee appelleert Wilders tevens aan een vaag, niet nader gedefinieerd idee van hoe “de Nederlandse samenleving” er

volgens hem oorspronkelijk uitzag. “We raken Nederland kwijt”, zo benadrukt hij met grote regelmaat. “Eindelijk zal Nederland Nederlandser worden”, zo stelde hij onlangs tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen.⁴ Vaderlandsliefde, trouw aan een “echte” Nederlandse identiteit, en gehoorzaamheid aan de gezagsdrager en de machtsorde zijn een aantal basiswaarden in de PVV-retoriek die daarmee samenhangen. De islam zou daar haaks op staan, en dus suggereert een frame als dat van de “islamisering” de doelbewuste ontkrachting van deze waarden.

Deze “islamisering” wordt volgens Wilders doelbewust en effectief gesteund door een op oplichterij, voorliegerij en eigenbelang gebaseerde “linkse elite”. Die stelt zich wat Wilders betreft maar één doel: zich ten koste van “Henk en Ingrid” te verrijken aan het door hen zuurverdiende belastinggeld, door het in de subsidiëring voor hun eigen “linkse hobby’s” te verkwanselen. De “bestuurskunde-doctorandussen met designerbrillen” van “de linkse elite”, zo suggereert Wilders in de toepassing van deze frames, misbruiken hun macht ten behoeve van zichzelf. Een krachtig frame, zo erkent ook Kuitenbrouwer: “De simpelste manier om iemands integriteit aan te tasten is door te suggereren dat hij met z’n hand in de kas zit, en dat is wat Wilders met ‘linkse hobby’s’ doet.” En dus serveert Wilders iedere vorm van subsidie aan de kunstsector, de ontwikkelingssamenwerking en vele maatschappelijke initiatieven botweg af als “linkse hobby”. In plaats daarvan

beroept hij zich op een soort “doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg”-waarde, en past daar het “elite”-frame op toe, waarmee hij suggereert dat er een enorme kloof bestaat tussen politiek links en “de gewone Nederlander”. Het is niet verwonderlijk dat de meer klassieke rechtse partijen als de VVD en het CDA terughoudender zijn in het ondersteunen en uitdragen van deze anti-elitaire frames. Waar Wilders zich - niet gehinderd door zijn jarenlange lidmaatschap van de VVD-fractie en zijn onmiskenbare neo-liberale ideeën - nog als man van het volk weet te presenteren (bedenk dat we het - zelfs als linksen! - relatief vaak hebben over “Pim”, “Rita” en “Geert”, maar nooit over “Job”, “Emile” of “Alexander”), zijn de meer traditionele rechtse partijen in te hoge mate afhankelijk van het establishment om zich op vergelijkbare wijze op te stellen. Daar staat tegenover dat Wilders het elitaire karakter van de overige rechtse partijen ook stelselmatig verzwijgt. In plaats daarvan verbindt hij in zijn anti-linkse frames het begrip “elitarisme” onlosmakelijk aan “de linkse politiek”.

Het is opmerkelijk hoe dominant deze en andere typische Wilders-termen het politieke landschap in Nederland domineren. Sprak vroeger niemand van “islamisering” of “het multiculturele drama”, “multicultiknuffelaars”, “straatterroristen” of “straattuig”, laat staan van “moslimkolonisten”, “linkse hobby’s” en “subsidieslurpers”; nu wordt een dergelijk vocabularium door vrijwel alle politici en burgers - bewust en onbewust - overgenomen.⁵ Deze ontwikkeling is minder onschuldig dan het lijkt. Want met de bredere toepassing van dergelijke - vrijwel zonder uitzondering door de PVV geïntroduceerde en gepopulariseerde - termen, is ook de invloed van Wilders en gelijkgestemden op hoe wij als samenleving politiek denken, steeds groter. Iedere keer dat we een frame accepteren, wordt duidelijk hoezeer de hieraan ten grondslag liggende basiswaarden gemeengoed zijn geworden. En iedere keer dat we ons hier niet uitdrukkelijk tegen verzetten, wordt ook in ons eigen denken de vooronderstelde legitimiteit en relevantie van deze waarden groter. Dit is precies de reden waarom Wilders de media stelselmatig blijft bestoken met zijn eigen politieke vocabularium. Frames werken alleen wanneer ze voortdurend worden herhaald, herhaald en nog eens herhaald. Dit is tevens de belangrijkste reden waarom Wilders’ politieke invloed nog steeds met de dag groeit: door de stelselmatige, onophoudelijke herhaling van zijn politieke frames beïnvloedt hij zelfs het politieke denken van zijn tegenstanders.

► ► ► *Vervolg op pagina 12*

Opeengestapelde frames klaar voor gebruik.

Reframe rechts: het eigen verhaal als tegenstrategie voor buitenparlementair links

► ► ► *Vervolg van pagina 11*

STAP NOOIT IN HET FRAME VAN DE ANDER!

Meer dan wie ook lijkt Wilders dus de kunst van het framen aardig onder de knie te hebben, en niet zonder succes. De eerste vraag die dan logischerwijs bij ons opkomt, is hoe we zijn dominante frames zouden kunnen ontkrachten. Helaas luidt het antwoord dat we dat niet kunnen: frames laten zich niet ontkrachten.

De titel van Lakoffs bekendste boek over politieke framing, getiteld “Don’t think of an elephant!” (2004), vat in een notendop samen hoe krachtig frames in een politieke context kunnen werken. “When I teach the study of framing the first thing I do is I give my students an exercise. The exercise is: don’t think of an elephant! Whatever you do, do not think of an elephant. I’ve never found a student who is able to do this. Every word, like elephant, evokes a frame, which can be an image, or other kinds of knowledge: elephants are large, have floppy ears and a trunk, are associated with circuses, and so on. The word is defined relative to that frame. When we negate a frame, we evoke a frame.” Feitelijk gaat precies hetzelfde op in een politieke context. De verwijzing naar een bepaald frame roept meteen bepaalde emoties en associaties bij mensen op, en dat zijn doorgaans de associaties die zij sowieso al met een dergelijk frame zouden hebben. Zelfs wanneer men zich ten doel stelt het frame van een ander te ontkrachten door het te benoemen en inhoudelijk te verzwakken, versterkt men het zodoende in eerste instantie vooral doordat bepaalde dominante associaties daardoor reeds in de herinnering zijn teruggebracht.

Schoolvoorbeeld is hier het “I am not a crook”-principe. Toen de voormalige Amerikaanse president Richard Nixon zich in 1973 verdedigde tegen de beschuldigingen wegens het Watergate-schandaal, luidde zijn antwoord: “People have got to know whether or not their president is a crook. Well, I’m not a crook. I’ve earned everything I’ve got.” Met als gevolg dat een enorm deel van de Amerikaanse kiezers hem als een “crook” ging zien. Met het in herinnering roepen van het beeld van de boef die wetten en fatsoensnormen overschrijdt voor zijn eigen belangen, versterkte Nixon onbedoeld juist het beeld van zichzelf als een dergelijke boef. In de Nederlandse politiek maken veel ‘linkse’ partijen zich regelmatig schuldig aan dezelfde kapitale fout. Ze lijken zich er inmiddels van bewust dat regelrechte ontkenning van Wilders’ uitgangspunt een weinig succesvolle tactiek is. Wilders wordt voornamelijk gesteund vanwege zijn standpunt in het integratiedebat, en zijn argumenten ontkennen zal zijn achterban alleen maar sterken in de overtuiging dat de linkse partijen de problemen niet onder ogen durven te zien. Veel politici van PvdA-, D66- en GroenLinks-huize roepen daarom om het hardst dat Wilders’ kritiek toch minstens ten dele legitiem is. Om vervolgens Wilders’ stellingen bij wijze van tegenstrategie te relativëren in plaats van te ontkennen, bijvoorbeeld door te refereren aan de Marrokaanse jongeren die het wél goed doen in de samenleving, die wel degelijk studeren, hard werken en carrière maken. De relativering is echter evengoed een vorm van bevestiging. Door te betogen dat Wilders “heus niet altijd gelijk heeft” wordt immers het beeld bevestigd dat hij dat dus in essentie wel heeft, maar hooguit enigszins overdrijft. Vuistregel in de reframing van een politiek debat is dus: stap nooit in het frame van de ander, ook niet door het te ontkennen of te relativëren.

GELIJK HEBBEN IS NIET GENOEG

Wilders zelf hoedt zich daar dan ook nadrukkelijk voor. Wie hem in de Tweede Kamer kritische vragen stelt, krijgt van hem doorgaans als antwoord dat hij bereid is zijn oneliners “nog wel duizend keer” te herhalen. Linkse politici kunnen bezwaar tegen hem maken “tot ze een ons wegen”, maar Wilders past ervoor de terminologie van zijn linkse tegenstanders te hanteren: liever dan in een links frame stappen, geeft hij gewoon geen inhoudelijk antwoord. Links wijst voortdurend op het simplisme en de inhoudsloosheid van Wilders’ ‘bijdrage’ aan het politiek debat. In de ogen van zijn eigen aanhang komt Wilders desondanks altijd als winnaar uit de bus. Dat is dus niet alleen omdat hij in de ogen van die aanhang nu eenmaal gelijk heeft, maar vooral omdat hij - in tegenstelling tot zijn politieke tegenstanders - alleen zijn eigen politieke taal spreekt. Wie in het frame van de ander stapt, heeft immers al half toegegeven.

Daarmee komen we op een tweede fout die zowel door binnen- als buitenparlementair links voortdurend gemaakt wordt. In vrijwel alle progressief-linkse kringen regeert de stilzwijgende aanname dat politieke standpunten uitsluitend op rationele overwegingen zijn gebaseerd. Progressieven lijken over het algemeen te vooronderstellen dat, aangezien mensen rationele wezens zijn, een verkeerde politieke keuze gebaseerd moet zijn op een gebrek aan informatie, of op verkeerde informatie. Ze zouden alleen maar nogmaals helder uit hoeven te leggen hoe de vork in de steel zit. Niet alleen is dat in wezen een - inderdaad - buitengewoon elitair uitgangspunt; het is ook nog eens volledig onjuist. Ons politieke zelfbeeld is voor een groot deel niet op rationele overwegingen gebaseerd. De op waarden gebaseerde structurering van politieke concepten in ons denken maakt dat we slechts ontvankelijk zijn voor harde feiten die die structurering ondersteunen. Dat weten we ook uit eigen ervaring: hoeveel feitelijke informatie een rechtse politicus ook aandraagt in het debat, we zullen zelden of nooit op basis daarvan van mening veranderen, zeker niet zolang ze niet passen binnen ons eigen politieke denken. Daar komt bij dat veel van Wilders’ aanhangers niet zelden ook zélf de nodige twijfels hebben bij zijn concrete voorstellen en plannen, maar zich desondanks tot hem aangetrokken voelen omdat hij wel degelijk in zijn frames appelleert aan bepaalde basiswaarden die binnen zijn achterban gedeeld worden. De aanname dat voor de meeste mensen het eigen belang doorslaggevend is in de overweging van hun politieke standpunt, kan daarom evengoed naar het rijk der fabelen worden verwezen. “People do not necessarily vote in their self-interest. They vote their identity. They vote their values. They vote for who they identify with”, aldus Lakoff.

Dat gegeven bepaalt zowel het succes als de beperkingen van Alexander Pechtolds strategie in het debat met Wilders. De ongetwijfeld oprechte morele verontwaardiging waarvan Pechtold als geen ander in het parlement blijk geeft, en de wijze waarop hij voortdurend Wilders’ argumentatie fileert om de aannames, generaliserings en leugens bloot te leggen die aan de basis daarvan staan, maakt dat hij niet geheel onterechte gezien wordt als Wilders’ meest succesvolle politieke tegenhanger. Maar wat Pechtold er niet mee verandert, is de

allesbepalende invloed van Wilders op het dominante politieke discours. In wezen bestendigt hij die zelfs alleen maar door niet expliciet buiten Wilders’ frames te stappen. Pechtold, Halsema en Cohen kunnen - in hun oppositie tegen Wilders - nog zo dikwijls het gelijk aan hun kant hebben, Wilders bepaalt desondanks hoe het grootste deel van de Nederlanders over politiek denkt en spreekt. En hoe langer dat duurt, hoe groter die dominantie wordt, alle goede tegenargumenten ten spijt.

REFRAME RECHTS!

Als scherpe tegenargumenten (bijvoorbeeld gericht op het algemene belang van de doelgroep), het aantonen van zwakheden in de argumentatie van de tegenstander, en het blootleggen van onjuiste aannames die aan deze argumentatie ten grondslag liggen, niet werken, zullen we dus een andere manier moeten vinden om Wilders en het door hem gedomineerde rechtse discours van repliek te dienen. Eigenlijk kunnen we Wilders alleen in zijn eigen spel verslaan. Frames laten zich weliswaar niet ontkrachten, maar ze zijn wel degelijk met andere frames te beconcurreren. Dat betekent dat wij dus niet alleen kennis moeten nemen van de feitelijke werking van Wilders’ framingsstrategieën, maar die ook actief zullen moeten tegenwerken door het politieke debat op onze eigen manier te framen. We zullen, met andere woorden, rechts moeten reframen, en de belangrijkste vraag is dan ook: hoe doen we zo iets?

Allereerst is het van belang om een helder beeld te verkrijgen van onze eigen, linkse basiswaarden. Niet alleen omdat het onmogelijk is om onszelf zonder duidelijk geformuleerde waarden voor de strijd te motiveren, maar met name ook omdat we niet effectief kunnen reframen zolang we de met onze eigen frames communicerende waarden niet helder voor ogen hebben. Basiswaarden zijn, zoals we al zagen, van onmiskenbaar belang voor een effectieve framingsstrategie, en het is daarom ook belangrijk om die waarden voortdurend expliciet te blijven uitdragen. Deze basiswaarden moeten ons als beweging eigen zijn, en niet onnodig bijdragen aan de frames van een ander. Zo is bijvoorbeeld “vrijheid” momenteel een enorm zwakke basiswaarde om uit te dragen. Dat leidt alleen maar tot bevestiging van, en verwarring met, het dominante rechtse discours. Bovendien zijn er andere linkse waarden - gelijkheid bijvoorbeeld, en solidariteit - die momenteel een krachtiger anti-rechtse boodschap uitdragen, en feitelijk alleen een linkse politiek kunnen ondersteunen. Het betreft immers waarden die in het rechtse discours schitteren in afwezigheid.

Het helder voor ogen hebben van de basiswaarden is ook behulpzaam in de toepassing van een aantal concrete framingsstrategieën. Aan de ene kant kan een waarde effectief worden ingezet tegen concrete (non-)argumenten die we van bijvoorbeeld de PVV zo goed kennen. Het voordeel van deze aanpak is onder andere dat we het door Wilders te berde gebrachte “probleem” niet altijd expliciet als illegitiem hoeven te presenteren - hetgeen sowieso buitengewoon averechts werkt -, maar daar tegelijkertijd wel een andere waarden tegenover kunnen stellen. Neem als voorbeeld het Europese “vreemdelingenbeleid”: praktische bezwaren tegen de uitvoering van dat beleid worden door rechts en een deel van het publiek gemakkelijk weggewuifd onder het motto “het moet nu eenmaal gebeuren, en dit is de enige werkbare oplossing”. In ons verzet tegen dat beleid framen we het discours waarschijnlijk effectiever door ons op onze basiswaarden (solidariteit, gelijkheid) te beroepen, dan dat we ons mengen in een discussie over andere “praktische” oplossingen voor dit “probleem”. Ontkennen dat het een probleem betreft werkt immers niet, en praktisch advies over een humaner uitzettingbeleid kunnen en willen wij niet geven. Wat dit betreft is “geen mens is illegaal” - niet zozeer als slogan, maar in bredere zin als frame - een zeer goed voorbeeld van hoe we een dergelijk praktisch niveau in de discussie kunnen reframen door er een fundamenteel normatief perspectief tegenover te stellen. Ook andersom kunnen we effectief reframen door bepaalde basiswaarden in het rechtse discours vanuit het praktische niveau van kritiek op rechts beleid van overheden en bedrijven te ontkrachten. Een debat over de beperkingen aan het voor rechts heilige eigendomsrecht gaan we bijvoorbeeld niet noodzakelijk in ons voordeel beslechten, en dus moet het kraakverbod vooral op grond van het door rechts in stand gehouden gebrek aan woningen bekritiseerd worden.

Let wel, framing is een propagandatechniek. Dat betekent dat het in de toepassing van een framingsstrategie niet van belang is dat we een volledige, tot in detail uitgediepte, en in conventionele argumentatievormen geformuleerde analyse met het publiek delen. Dat betekent uiteraard niet dat een op framing geconcentreerde narratieve strategie gebaseerd moet zijn op regelrechte leugens, zoals bij veel parlementaire politieke partijen (zowel links als rechts) dikwijls het geval is. De basiswaarden die wij in onze campagnes proberen uit te

dragen, zijn onze elementaire waarden. Waar rechts en parlementair links stelselmatig het publiek een rad voor de ogen draaien, kiezen wij wel degelijk voor onze eigen, elementaire basiswaarden die we vervolgens door de activering van frames breder in het politieke denken van het publiek proberen te vestigen. Framing is een propagandatechniek en geen analyse, maar dat neemt niet weg dat we als linkse beweging dicht bij onszelf en onze waarden zullen moeten blijven.

- Concluderend moeten we dus in de toepassing van een reframingsstrategie de volgende stelregels ter harte nemen:
- ▶ Aangezien het van het grootste belang is om niet in het frame van de ander te stappen, is het allereerst noodzakelijk om een aantal eigen frames te kunnen hanteren, waarin de tegenstander zich even ongemakkelijk zal voelen als wij in hun frames. We moeten onze thema's daar kiezen waar de ander zwak is, en onderwerpen zoeken waar de ander gaten laat vallen.
 - ▶ Politieke keuzes zijn dikwijls niet gebaseerd op rationele overwegingen, maar veeleer een kwestie van emotionele associatie. "The truth alone won't set you free", benadrukt Lakoff. Evenmin zijn politieke keuzes en standpunten in de regel op het nastreven van eigenbelang gebaseerd. Het gaat er dus niet alleen om dat we inhoudelijk gelijk hebben, maar ook dat we via de activering van frames weten door te dringen tot de basiswaarden zoals die door een persoon of samenleving ervaren en erkend worden.
 - ▶ We moeten offensief zijn, en ons niet laten verleiden tot de verdediging. Frames dienen bij iedere gelegenheid geactiveerd te worden, bij iedere kans om onze mening te uiten. Framing beperkt zich niet tot het daadwerkelijke debat. We framen allemaal voortdurend. Het is van belang om te kiezen voor eenduidige frames die inhoudelijk met elkaar samenvallen, zonder onnodig in onze formuleringen te variëren. Met Lakoffs adagium "Don't think of an elephant!" in het achterhoofd, dienen we ervoor te zorgen dat wij degenen zijn die voortdurend bij anderen frames activeren, in plaats van andersom.
 - ▶ We dienen ons opnieuw bewust te zijn van onze elementaire waarden om ze in het debat expliciet, open en helder uit te kunnen dragen. We zullen veelvuldiger moeten wisselen tussen het niveau van abstractere waarden en concrete kritiek op beleid of bedrijfsvoering, al naar gelang het onmogelijk is om de discussie op het andere niveau te winnen.
 - ▶ Van levensgroot belang is dat we links blijven! We moeten ons niet verliezen in de verleiding om het standpunt van de tegenstander op enigerlei wijze te legitimeren. We dienen helder voor ogen te hebben wie onze medestanders zijn, en wie onze tegenstanders. Anders dan veel politici lijken te denken, heeft alleen de rechtse tegenstander er baat bij wanneer linkse fracties, partijen of bewegingen inhoudelijk naar rechts opschuiven. Aan de ene kant vervreemdt de beweging zo haar eigen, linkse achterban van zichzelf, en aan de andere kant bevestigt of legitimeert ze zo de frames van de tegenstander. We moeten er, met andere woorden, voor waken om niet dezelfde onvergeeflijke fouten te maken als GroenLinks.

FRAMING TEGEN RECHTS: EEN PAAR SUGGESTIES

Waar gelijkheid en solidariteit basiswaarden zijn voor vrijwel iedere kritische linkse beweging, moet de rechtse uitsluitingspolitiek centraal staan in haar poging om het debat te reframen. Dat is tot dusver altijd de voornaamste insteek geweest van onze campagne "Wilders sluit ook jou uit". Het belangrijkste frame waarop deze campagne tot dusver gebaseerd was, bleek niet alleen zozeer Wilders' potentiële achterban (oorspronkelijk vooral de doelgroep) aan te spreken, maar hij bleek ook een verbindend frame binnen linkse kringen: opvallend genoeg werd de campagnenaam "Wilders sluit ook jou uit" de afgelopen jaren in toenemende mate ook buiten het verband van deze campagne als slogan gehanteerd, en zelfs door het rechtse blog GeenStijl spottend geparafraseerd.⁶ Wilders en de huidige leden van zijn "marionettenkabinet" (een frame dat overigens, alle bovenstaande kritiek ten spijt, momenteel onophoudelijk door Pechtold wordt geactiveerd), die de afgelopen jaren meerdere malen met dit uitsluitingsframe werden geconfronteerd, lijken hier slechts moeizaam een mager antwoord op te kunnen formuleren. Intensiever gebruik van dergelijke frames zou daarom op langere termijn tot grotere successen kunnen leiden.

De gelijkheid die we als links nastreven is uiteraard in de eerste plaats een sociaal-economische gelijkheid. En dus moeten we de discussie over dergelijke thema's dusdanig reframen dat we in ons taalgebruik een geheel andere visie aan de dag leggen. Waarom zouden we het nog over hypotheekrenteaftrek hebben, als het in onze ogen feitelijk een villasubsidie betreft? Waarom zouden we nog van een kraakverbod spreken als het eigenlijk leegstandsbevordering is? En waarom hebben we het niet - in dezelfde lijn - over werkloosheidsbevordering als lokale overheden weer eens gesubsidieerde banen gaan opheffen? Subsidie is in het jargon van Wilders' kabinet Bruin I immers een term die vooral negatieve associaties oproept. Waarom noemen wij Wilders, als hij een dag na de verkiezingen zijn "breekpunt" van de AOW-leeftijdshverhoging (feitelijk natuurlijk gewoon een verlenging van de werkplicht) zonder reden overboord zet, hooguit inconsequent en niet gewoon een oplichter of een rijkeluijsknechtje?

Volgens diverse peilingen worden de PVV en de VVD vooral onder jongeren relatief breed gesteund. Toch zou men verwachten dat er juist ook onder jongeren een grote weerstand bestaat tegen deze verrechtsing. De krampachtigheid van veel rechtse law and order-politici is sinds de jaren 50 nooit zó groot geweest. Knieschoten, gebiedsverboden, identificatieplicht, heropvoedingskampen en een verbod op softdrugs zijn de schijnoplossingen voor iedere vorm van ongewenst gedrag waarvoor rechts ons in een heus saaiheidsoffensief voortdurend tracht te ontmoedigen. Het rechtse weblog GeenStijl presenteert zich als jong en ondeugend, maar is zo normaliserend als maar zijn kan. Alles dat een beetje van hun burgermannetjesmoraal afwijkt, wordt stelselmatig op het blog afgezeken. Wilders' taalstijl doet nog het meest aan de jaren 50 denken. De spruitjeslucht is weer helemaal terug van weggeweest.

Algemeen kiesrecht, seksuele bevrijding, sociale zekerheid, democratisering, arbeidsrechten, vrijheid van vereniging en vrijheid van meningsuiting, enzovoorts: het zijn allemaal verworvenheden van linkse bewegingen. In een tijd waarin rechtse politici zich graag een politiek landschap voorstellen waarin het onderscheid tussen links en rechts verdwenen is, en waarin links een woord is geworden voor alles dat slecht en corrupt is, is het juist in ons belang

om het links-rechts onderscheid weer terug op de politieke kaart te krijgen. Alleen vanuit buitenparlementair links is échte vooruitgang, en een écht alternatief te verwachten. Alleen wij vechten terug tegen de bezuinigingen, tegen het groeiende racisme, tegen de asociale behandeling van armen, zieken en ouderen. Alleen links durft nog te vechten voor een andere wereld. Rechts probeert de dingen vooral te houden zoals ze nu zijn. Rechts regeert al decennia in Nederland. Rechts is altijd al de baas geweest. Wat voor goeds hebben ze ons nu echt gebracht, die VVD en dat CDA? Welke problemen heeft Bruin I nu echt voor ons opgelost?

REFRAMING: EEN STRATEGIE VOOR BUITENPARLEMENTAIR LINKS?

Rest de vraag in hoeverre een dergelijke reframingsstrategie juist voor een buitenparlementaire beweging toepasbaar zou kunnen zijn. Als er inderdaad sprake is van een nauwe relatie tussen de politieke realiteit en de wijze waarop we daarover denken en communiceren, dan wil dat dus ook zeggen dat we, door die manier van denken te veranderen, de politieke realiteit een draai kunnen geven, zo stelt George Lakoff: "In politics our frames shape our social policies and the institutions we form to carry out policies. To change our frames is to change all of this. Reframing is social change." Lakoff is een liberale democraat, en stelt zich politiek andere doelen dan een buitenparlementair linkse beweging, maar dat doet geen afbreuk aan de juistheid van zijn stellingname. Willen we iets veranderen aan het politieke klimaat in het algemeen, of aan het rechtse beleid van Wilders' marionettenkabinet, willen we mobiliseringspotentieel creëren voor onze beweging, willen we het politieke initiatief buiten het parlementair spektakel trekken, dan zullen we moeten beginnen bij het vertellen van een ander verhaal, bij het bieden van een compleet ander politiek perspectief. Reframing is waarschijnlijk zelfs een doeltreffender instrument in de handen van buitenparlementaristen, dan in die van partijen. Het doel is namelijk niet zozeer - zoals de ondertitel van Hans de Bruijns boekje "Geert Wilders in debat" wel suggereert - het "reframen van een politieke boodschap", maar het reframen van een politiek discours in bredere zin. Een discours waarvan ook de politieke macht van De Bruins doelgroep zélf mede afhankelijk is.

Reframing moet vooralsnog echter geenszins als een soort buitenparlementair links ei van Columbus worden gezien. Alleen vanuit een sterke, door organisatie van onderop te creëren machtsbasis zullen we ook daadwerkelijk in staat zijn om onze reframingsstrategieën effectief toe te passen. Aan de andere kant is hier wel sprake van een wisselwerking: onze tegenmacht kan wel degelijk mede gebaseerd zijn op het vermogen om via reframing scheuringen in het dominante politiek discours te bewerkstelligen. Ontwikkelingen op het gebied van nieuwe media maken het daarbij in theorie meer dan ooit tevoren mogelijk om buiten de voor radicaal-links ontoegankelijke massamedia tot dit discours door te dringen.

Als buitenparlementaire beweging hebben we op dat terrein niet zo veel te verliezen. We hoeven ons niet te conformeren aan de parlementaire spelregels, en we kunnen het ons juist nu permitteren om op vele terreinen grens- en normoverschrijdend te zijn. De meest in het oog springende, speelse en effectieve buitenparlementair linkse bewegingen in de jaren 60 en 70 wáren immers feitelijk al de ultieme reframers avant la lettre. We hebben het in ons om een verhaal te vertellen dat écht anders is dan de routinepraatjes van de parlementaire lakeien van het bedrijfsleven. De eerste vraag die we onszelf moeten stellen is: welk verhaal willen we nu precies vertellen, waarom, en vooral: aan wie? Daarna kunnen we beginnen met het creëren van de politieke realiteit die wij nastreven. Door het politieke anders te denken én anders te framen.

- Noten
1. "De raamwerken van Wilders", Gregor Eglitz, 4 mei 010, www.doorbraak.eu.
 2. Zie: "The Framing Wars", Matt Bai, www.nytimes.com, en: "Re:Imaginizing Change", Doyle Canning en Patrick Reinsborough, org2.democracyinaction.org.
 3. Zie voor een meer uitgebreid overzicht van Wilders' frames: "De woorden van Wilders en hoe ze werken", Jan Kuitenbrouwer, 2010.
 4. "Spreektekst Geert Wilders tweede termijn APB 2010", www.pvv.nl.
 5. Zie het boek van Kuitenbrouwer voor een interessante lexicon van Wilders' politieke terminologie.
 6. "René Danen sluit ook PowNews uit", www.geenstijl.nl.

Mensenhandel niet alleen in seksindustrie

Foto: Gregor Ederitz

Mensenhandel is moderne slavernij³ en omvat alle soorten uitbuiting onder mensonterende arbeidsomstandigheden, niet alleen in de prostitutie, maar ook in de land- en tuinbouw, de horeca, de industrie en de schoonmaaksector. Mensenhandel hangt nauw samen met het migratiebeleid. Hoe strenger dat beleid, hoe moeilijker het wordt om te migreren naar de rijkere delen van de wereld en hoe lastiger het is om hier te overleven zonder verblijfsrecht. Daardoor krijgen mensenhandelaren steeds meer kansen om arme en uitgesloten mensen te misleiden met leugens over een toekomst vol geluk en weelde. Een keihard migratiebeleid bevordert mensenhandel dus.

In de seksindustrie komt slavernij-achtige uitbuiting veel voor, juist ook na opheffing van het bordeelverbod.⁴ De overheid probeert met een vergunningstelsel de controle op de traditionele bordeelsector te vergroten. Maar ondertussen gaat een deel van de industrie ondergronds. Kapsalons, sauna's, massagesalons en zonnebankstudio's blijken steeds meer te worden gebruikt als dekmantel voor illegale prostitutie. Daar worden vooral vrouwen zonder verblijfs- of werkvergunning volop uitgebuit. Hun pooiers slepen hen van hot naar her om zich zo te onttrekken aan overheidstoezicht. Ze houden hun slachtoffers in totale afhankelijkheid en isolement. Verder neemt de illegale prostitutie op internet, via webcams, ook flink toe.

GOEDE ZEDEN

Volgens Anna Korvinus, de voorganger van Dettmeijer-Vermeulen en mensenhandelrapporteur van 2000 tot 2006, had men in overheidskringen lange tijd "een heel beperkte blik" op mensenhandel. "Er werd een beetje denigrerend over gedaan. Het werd zo gezien dat de slachtoffers vrouwen waren die daar een klein beetje zelf debet aan waren. Er waren veel vooroordelen. Daarnaast vond men dat het gewoon een 'zedenkwestie' - in de zin van een afwijking van goede zeden - was. Men vond het overdreven dat er een aparte rapporteur voor dit onderwerp nodig was. Het inzicht ontbrak dat mensenhandel met georganiseerde, vaak ook grensoverschrijdende criminaliteit te maken had, een zeer profijtelijke tak van misdadigheid." Bij het Openbaar Ministerie was mensenhandel eerst ondergebracht bij de bestrijding van "zedencriminaliteit". Korvinus en steungroepen tegen mensenhandel moesten in die tijd veel moeite doen om mensenhandel als een schending van mensenrechten erkend te krijgen.

Pas in 2005 trad een ruimere mensenhandelbepaling in het Wetboek van Strafrecht in werking. Dat ging niet van harte. "Als het alleen aan Nederland had gelegen, had ik deze uitbreiding van het mensenhandelartikel met overige vormen van uitbuiting nog niet direct zien gebeuren. Men zag en ziet nu waarschijnlijk nog vaak niet dat uitbuiting in Nederland ook in andere sectoren voorkwam en voorkomt", aldus Korvinus. Het nieuwe wetsartikel werd opgenomen onder het kopje "Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid", in plaats van bij

"Misdrijven tegen de zeden". De bepaling stelt niet langer alleen maar uitbuiting in de seksindustrie strafbaar, maar ook andere arbeidsuitbuiting en bovendien de gedwongen verwijdering van menselijke organen. De rechter moet in het concrete geval beslissen wanneer er sprake is van die "overige uitbuiting met slavernij-achtige omstandigheden". Van groot belang daarbij was de uitspraak van de Hoge Raad van 27 oktober 2009 in de zogenoemde "Chineze horeca"-zaak, een klassiek geval van uitbuiting van mensen zonder papieren. Het ging om een aantal illegale Chinezen die in een restaurant lange werkdagen maakten, samen op één kamer sliepen en geen vrije dagen hadden. Ze hadden zich bij het restaurant zelf als arbeidskracht aangeboden. Hun baas had hen niet geronseld en niet het initiatief genomen om hen in te huren. Toch werd hij veroordeeld wegens mensenhandel. Na deze uitspraak is het aantal veroordelingen voor "overige uitbuiting" toegenomen. Maar het aantal vrijspraken in mensenhandelzaken blijft "hoog, ook bijvoorbeeld in vergelijking tot het aantal verkrachtingszaken", stelt Dettmeijer-Vermeulen. Daar komt bij dat vrijheidsstraffen van meer dan 4 jaar steeds minder vaak worden opgelegd.

OPVANGPLEKKEN

"Er is in het afgelopen decennium een chronisch gebrek ervaren aan mogelijkheden om slachtoffers van mensenhandel goed op te vangen en vervolgens door te plaatsen naar langere termijn-opvang en specifieke zorgverleningsvoorzieningen", staat in het recente rapport. Het aantal opvangplekken is wel wat uitgebreid, maar die blijken al snel weer vol te zitten. Vooral de hulp aan slachtoffers van "overige vormen" van uitbuiting blijft veel te beperkt. Zij "komen zelf vaak nog moeilijker dan slachtoffers in de seksindustrie naar voren met hun ervaringen". Dat kan verband houden "met hun veelal illegale verblijfs- of arbeidsstatus, de angst voor uitzetting, de angst dat hun verklaring negatieve gevolgen zal hebben voor (illegaal werkende) collega's, het feit dat de situatie in het land van herkomst mogelijk nog slechter is en met opgebouwde schulden". Bij zaken van arbeidsuitbuiting in de land- en tuinbouw, de bouw en de horeca gaat het vaak om groepen slachtoffers. De bestaande opvangvoorzieningen blijken niet berekend op grotere aantallen slachtoffers tegelijk, waardoor hun bescherming moeizaam van de grond komt. Ook de opvang van als slaven uitgebuite huishoudelijk werkers schiet flink tekort.

Harry Westerink

Noten

1. "Slachtoffers mensenhandel pion in vreemdelingenbeleid", Ellen de Waard, 4 januari 2010, www.doorbraak.eu.
2. journeydenhaag.nl.
3. "Half miljoen vrouwen in Europa als slaaf verhandeld", Ellen de Waard, Fabel-krant 56, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.
4. "Uitbuiting in seksindustrie blijft na opheffing van bordeelverbod", Ellen de Waard, Fabel-krant 87/88, Gebladerte Archief, www.doorbraak.eu.

Doorbraak

Doorbraak is een linkse basisorganisatie die strijdt voor een ecologisch duurzame wereld zonder uitbuiting, onderdrukking en uitsluiting. Daarom vechten we van onderop tegen het kapitalisme, het patriarchaat, racisme, nationalisme, religieus fundamentalisme en militarisme. Doorbraak is een gezamenlijk initiatief van zogenaamde "allochtonen" en "autochtonen", juist om het denken in zulke etnische verdelingen te doorbreken.

Doorbraak wil af van de gecreëerde scheidslijnen en streeft naar een rechtvaardiger wereld. Hoe die er precies uit moet gaan zien? En hoe we daar willen komen? Dat willen we gaandeweg en samen met anderen bedenken en bevechten. Daarbij halen wij onze inspiratie uit de strijd bare traditie van socialistische bewegingen. Doorbraak staat daarbij symbool voor de wens om vastgeroeste indelingen in allerlei hokjes te doorbreken.

Klinkt dat goed? Heb je interesse? Wil je meedoen? Bel of mail ons dan gerust.

ADRES

Website: www.doorbraak.eu
Mail: doorbraak@doorbraak.eu
Adres: Postbus 901, 7400 AX Deventer
Telefoon: 06 4120 6167
Giro: 33.89.627, t.n.v. Doorbraak.eu, Deventer

LOKALE CONTACTEN

amersfoort@doorbraak.eu
amsterdam@doorbraak.eu
arnhem@doorbraak.eu
denhaag@doorbraak.eu
deventer@doorbraak.eu
haarlem@doorbraak.eu
leeuwarden@doorbraak.eu
leiden@doorbraak.eu
nijmegen@doorbraak.eu
oss@doorbraak.eu
rotterdam@doorbraak.eu
utrecht@doorbraak.eu
wageningen@doorbraak.eu

KRANT

De Doorbraak-krant verschijnt tweemaandelijks en wordt uitgegeven door stichting Gebladerte, www.gebladerte.nl.
Abonnee worden? Maak 25 euro over op giro 95225 t.n.v. stichting Gebladerte te Leiden o.v.v. "abonnee". Vermeld duidelijk je adres. Minima kunnen volstaan met 13 euro. Losse nummers kosten 3 euro. Lay-out: Zwart op Wit, Delft
Drukkerij: Albani, Den Haag
ISSN: 1877-8186

MAIL-LIJST

Wil je in de tussentijd op de hoogte blijven van Doorbraak-activiteiten? Mail dan "Doorbraak Info" naar doorbraak@doorbraak.eu.

Omdat we het leuk vinden meer mensen te leren kennen
Omdat onze krant wel een extra financieel steuntje kan gebruiken
En omdat we zin hebben in een feestje

Benefiet voor Doorbraak-krant

5 februari 2011

in de Grote Broek in Nijmegen
Film, discussie, bands en feest
Drink een biertje of neem een abonnementje
Meer info en programmering: www.doorbraak.eu

